

Příručka o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání v krizových a nouzových situacích



Hlavní povinnosti států podle Lanzarotské
úmluvy o ochraně dětí proti sexuálnímu
vykořisťování a pohlavnímu zneužívání

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

Příručka o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužíváním v krizových a nouzových situacích

Hlavní povinnosti států podle Lanzarotské
úmluvy o ochraně dětí proti sexuálnímu
vykořisťování a pohlavnímu zneužívání

Vypracoval sekretariát Lanzarotského výboru

Reprodukce výňatků z textu (do 500 slov) je povolena s výjimkou využití ke komerčním účelům, přičemž musí být zachována celistvost textu, výňatek nesmí být použit mimo kontext, nesmí poskytovat neúplné informace ani jinak uvádět čtenáře v omyl z hlediska povahy, rozsahu nebo obsahu textu. Zdrojový text musí být vždy uveden následovně:

„© Rada Evropy, rok vydání“.

Všechny ostatní žádosti týkající se reprodukce/překladu celého dokumentu nebo jeho části zasílejte na adresu: Directorate of Communications, Council of Europe (F-67075 Strasbourg Cedex nebo publishing@coe.int).

Veškerou další korespondenci týkající se tohoto dokumentu zasílejte na adresu: Directorate General of Democracy and Human Dignity Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
E-mail: lanzarote.committee@coe.int

Obálka a grafická úprava:
Dokumenty a publikace
Produkční oddělení (SPDP)
Rada Evropy

Tato publikace neprošla kopírovacími úpravami redakčního týmu SPDP za účelem odstranění typografických a gramatických chyb.

Fotografie: © Shutterstock

© Rada Evropy, září 2022
Vytištěno v Radě Evropy

Obsah

SOUVISLOSTI	5
CÍLE	9
ZÁSADY A DEFINICE	11
PREVENCE SEXUÁLNÍHO VYKOŘIŠTĚVÁNÍ A POHLAVNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ V KRIZOVÝCH A NOUZOVÝCH SITUACÍCH	13
Co říká Lanzarotská úmluva?	13
Problematiky, které byste měli znát	14
Jaká preventivní opatření lze zavést	15
Vhodné slibné postupy, které zavedly strany Lanzarotské úmluvy	18
IDENTIFIKACE A HLÁŠENÍ DĚTSKÝCH OBĚTÍ SEXUÁLNÍHO VYKOŘIŠTĚVÁNÍ A POHLAVNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ V KRIZOVÝCH A NOUZOVÝCH SITUACÍCH	23
Co říká Lanzarotská úmluva?	23
Problematiky, které byste měli znát	25
Jaká opatření lze zavést v oblasti identifikace a nahlášení?	26
POSKYTOVÁNÍ PODPORY DĚTSKÝM OBĚTEM SEXUÁLNÍHO VYKOŘIŠTĚVÁNÍ A POHLAVNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ V KRIZOVÝCH A NOUZOVÝCH SITUACÍCH	31
Co říká Lanzarotská úmluva?	31
Problematiky, které byste měli znát	33
Jaká ochranná opatření lze zavést	35
TRESTNÍ STÍHÁNÍ PACHATELŮ A ZAJIŠTĚNÍ ŘÍZENÍ VSTRÍCNÉHO K DĚTEM V KRIZOVÝCH A NOUZOVÝCH SITUACÍCH	43
Co říká Lanzarotská úmluva?	43
Problematiky, které byste měli znát	46
Jaká opatření lze zavést pro stíhání pachatelů a zajištění řízení vstřícného k dětem?	47
PŘÍLOHA Č. 1. STANDARDY, NÁSTROJE A MONITOROVÁNÍ RADY EVROPY V OBLASTI PRÁV MIGRUJÍCÍCH DĚTÍ	51

Souvislosti

Dne 24. 2. 2022 zahájila Ruská federace ozbrojený útok na Ukrajinu, který již v prvních dnech konfliktu vyvolal nebyvalý příliv uprchlíků. Na konci května se odhadovalo, že z Ukrajiny uprchlo téměř 7,5 milionu osob, z nichž více než 90 % tvořily ženy a děti¹. Tato situace představuje vážné ohrožení života dětí, jejich přežití a možností rozvoje jak pro ty, kteří ze země utíkají, tak pro ty, kteří v ní zůstávají. Státy sousedící s Ukrajinou a další členské státy Rady Evropy budou i nadále přijímat děti, které uprchly ze svých domovů a hledají útočiště a ochranu.

Podle [Úmluvy Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání](#) (dále jen „Lanzarotská úmluva“)² spočívá první povinnost stran v přijetí všech legislativních nebo jiných nezbytných opatření k prevenci sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí, k ochraně obětí a k trestnímu stíhání pachatelů. Znamená to, že pro dosažení souladu s Lanzarotskou úmluvou se musí vnitrostátní právní předpisy, opatření, postupy a příslušná zařízení vztahovat i na děti postižené krizí a mimořádnými událostmi.

Dne 10. 3. 2022 [Lanzarotský výbor](#)³ přijal a [zveřejnil Prohlášení](#) vyzývající k ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání v důsledku vojenské agrese Ruské federace proti Ukrajině. Vyzval zejména k „neustálému prosazování práv a nejlepšího zájmu dítěte“ a k „přijetí opatření k řešení zvláštního rizika vystavení dětí migrantů a uprchlíků sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání“.

V době vypracování této příručky bylo k dispozici jen málo důkazů o počtu dětí, které se staly obětí sexuálního vykořisťování nebo pohlavního zneužívání

1. Poslední údaje k 31. 5. 2022. Aktualizované statistiky jsou k dispozici na stránkách: [Situace uprchlíků na Ukrajině \(unhcr.org\)](#)
2. [Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání](#) (CETS č. 201) byla podepsána na Lanzarote (Španělsko) dne 25. 10. 2007 a vstoupila v platnost dne 1. 7. 2010. V současné době ji ratifikovalo 48 států. Jedná se o nejobšáhlejší mezinárodní právní nástroj týkající se ochrany dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání, ke kterému se může přihlásit kterákoli země na světě.
3. [Lanzarotský výbor](#) je orgánem, jehož úkolem je sledovat, zda smluvní strany (tj. země, které Lanzarotskou úmluvu ratifikovaly nebo k ní přistoupily) Lanzarotskou úmluvu účinně provádějí. Je složen ze zástupců stran úmluvy a ze zástupců mezinárodních vládních a nevládních organizací, které se zabývají bojem proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí.

v důsledku konfliktu na Ukrajině. Obecně se však má za to, že tyto situace samy o sobě představují zvýšené riziko pro děti. Zástupce vysokého komisaře UNHCR pro ochranu rovněž poukázal na to, že je známo, že „rizika genderově podmíněného násilí, obchodování s lidmi, zneužívání, psychického traumatu a odloučení od rodiny se v době konfliktu a přesunu obyvatel zvyšují; vzhledem ke genderovému profilu tohoto toku uprchlíků a ke skutečnosti, že mnoho dětí uprchlo samo, jsou nyní tato rizika ještě znásobena“⁴. Kromě toho přibývá počet vznesených obvinění⁵. Komisař Rady Evropy pro lidská práva poukázal na to, že „ve všech navštívených zemích se upozorňovalo na riziko obchodování s lidmi, tj. s ženami a dětmi, a že je třeba posílit úsilí v prevenci a boji proti obchodování s lidmi.“⁶ Děti bez doprovodu a další zranitelné skupiny, jako jsou Romové⁷, mohou být vystaveny dalším rizikům.

Jedná se o druhou uprchlickou krizi v členských státech Rady Evropy za méně než deset let. Jak jsme se poučili z předchozí uprchlické krize, která vznikla v důsledku konfliktu v Sýrii, děti byly hluboce zasaženy, a to i děti, které uprchly do členských států Rady Evropy. Děti, které požádaly o azyl, se setkaly s porušením základních lidských práv, například co se týče práva na přístřeší (žádné nebo nevyhovující) a přístupu k odpovídající zdravotní péči, ale také se setkaly s násilím, včetně sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání⁸.

Sekretariát Lanzarotského výboru se na základě svých zkušeností s [krizovým monitorovacím kolem na téma Ochrana dětí postižených uprchlickou krizí před sexuálním vykořisťováním a pohlavním zneužíváním a s ohledem na](#)

4. [Prohlášení o rizicích obchodování s lidmi a vykořisťování, kterým čelí uprchlíci z Ukrajiny, vydané zástupcem vysokého komisaře UNHCR pro ochranu](#), dne 12. 4. 2022; naposledy navštíveno dne 25. 4. 2022.
5. Žalobce Mezinárodního trestního soudu dne 2. 3. 2022 [oznámil](#), že zahájil vyšetřování situace na Ukrajině. Další informace naleznete na příslušných [internetových stránkách](#). Další informace naleznete například v článku [Ukrajina: Vysocí představitelé OSN naléhají na rychlé vyšetření obvinění ze sexuálního násilí a vyzývají k posílení opatření na ochranu žen a dívek, společně prohlášení p. Pramily Pattenové, zvláštní zástupkyně generálního tajemníka OSN pro sexuální násilí během konfliktů, a Simy Bahousové, výkonné ředitelky organizace UN Women](#).
6. Komisař naléhavě vyzývá všechny členské státy k větší koordinaci úsilí k uspokojení humanitárních potřeb a ochraně lidských práv lidí prchajících před válkou na Ukrajině, 24. 3. 2022; naposledy navštíveno dne 25. 4. 2022.
7. [Bojujme proti diskriminaci a předsudkům vůči Romům prchajícím před válkou na Ukrajině](#), 7. 4. 2022. Naposledy navštíveno dne 25. 4. 2022.
8. V roce 2017 vydal Lanzarotský výbor [Zvláštní zprávu](#) o tom, jak strany Lanzarotské úmluvy chrání děti postižené uprchlickou krizí před sexuálním vykořisťováním a pohlavním zneužíváním. Zpráva popsala situaci ve 41 státech úmluvy. Následná opatření k této zprávě jsou k dispozici [zde](#)

potřeby svých stran v souvislosti s válkou na Ukrajině a následnou zvýšenou zranitelností dětí vůči sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání zavázal, že vypracuje příručku, která by posloužila jako vodítko odborníkům z praxe a tvůrcům politik v přijímajících, tranzitních a cílových zemích k tomu, jak lépe předcházet sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí a jak je před nimi ochránit. Ačkoli byla příručka vypracována na pomoc orgánům, které se zabývají ochranou dětí, jež uprchly z Ukrajiny, zdůrazněné problémy a navrhovaná doporučení budou použitelné i v jiných krizových a nouzových situacích. Tato příručka doplňuje podobná opatření přijatá jinými monitorovacími orgány Rady Evropy, včetně nedávno přijatých [Pokynů k řešení rizik obchodování s lidmi v souvislosti s válkou na Ukrajině a následnou humanitární krizí](#), které vypracovala Skupina odborníků pro opatření proti obchodování s lidmi (GRETA). *Seznam příslušných standardů, nástrojů a zjištění z monitorování týkajících se práv dětí v souvislosti s migrací je uveden v příloze č. 1.*

Cíle

Tato příručka má následující cíle:

- ▶ popsat standardy Lanzarotské úmluvy použitelné v krizových a nouzových situacích, zejména pokud jde o právo dětí na ochranu před sexuálním vykořisťováním a pohlavním zneužíváním;
- ▶ poskytnout konkrétní informace, které mohou využít vnitrostátní orgány a odborníci v přijímacích, tranzitních, cílových nebo jiných zemích ke zlepšení svých stávajících programů, opatření a služeb nebo případně k zavedení nových služeb;
- ▶ upozornit na slibné postupy používané různými stranami úmluvy, které by bylo možné použít i v jiných situacích.

Příručka je rozdělena do čtyř níže uvedených oddílů:

- ▶ prevence sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí postižených krizovými a nouzovými situacemi;
- ▶ identifikace a nahlašování dětských obětí sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání v krizových a nouzových situacích;
- ▶ poskytování podpory dětským obětem sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání v krizových a nouzových situacích;
- ▶ trestní stíhání pachatelů trestných činů a zajištění soudního řízení vstřícného k dětem v krizových a nouzových situacích.

Každý oddíl obsahuje:

1. souhrnný text v rámečku s uvedením platných standardů Lanzarotské úmluvy;
2. konkrétní příklady opatření, která mohou strany úmluvy zavést nebo zlepšit;
3. příklady opatření zavedených stranami úmluvy, která výbor na základě sledování označil za slibné postupy.

Kromě Ruské federace a Tuniska ratifikovaly Lanzarotskou úmluvu všechny členské státy Rady Evropy, které jsou tudíž povinny její ustanovení uplatňovat. Může se stát, že pracovníci v přijímacích, tranzitních, cílových a dalších zemích nebudou s Lanzarotskou úmluvou a monitorovacími doporučeními Lanzarotského výboru obeznámeni. Měli by se však jimi řídit, protože země, ve které působí, je jednou ze stran Lanzarotské úmluvy.

Odborníci z praxe a vnitrostátní orgány v této příručce naleznou nevyčerpávající seznam příslušných povinností vyplývajících z Lanzarotské úmluvy, jak je vidí Lanzarotský výbor, a dále příklady opatření, která mohou zavést za účelem **prevence sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí, identifikace a nahlašování dětských obětí, pro poskytování podpory dětským obětem sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání, ke stíhání pachatelů a zajištění řízení vstřícného k dětem.**

Tato příručka je podrobnější verzí tzv. [Kontrolního seznamu pro ochranu dětí postižených uprchlickou krizí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání: Hlavní povinnosti států podle Lanzarotské úmluvy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání](#), který je k dispozici v angličtině, francouzštině, maďarštině, polštině, rumunštině, slovenštině a ukrajinštině.

Zásady a definice

Zásady a definice stanovené Lanzarotskou úmluvou a Lanzarotským výběrem

- ▶ **„Dítě“**: každá osoba mladší 18 let (*článek 3 Lanzarotské úmluvy*).
- ▶ **Děti „postižené krizovými a nouzovými situacemi“**: děti bez ohledu na jejich právní postavení postižené ozbrojenými konflikty a terorismem, migrací a nuceným vysídlením, zdravotními a hospodářskými krizemi, přírodními katastrofami včetně změny klimatu a jakýmkoli jinými nepředvídanými událostmi, které mohou dětem bránit v požívání všech jejich lidských práv.
- ▶ **„Děti bez doprovodu“**: děti, které byly odloučeny od svých rodičů a dalších příbuzných a o které nepečuje žádná dospělá osoba, která by byla dle práva nebo zvyklostí za tuto péči odpovědná (*Směrnice UNHCR pro určování nejlepšího zájmu dítěte*⁹).
- ▶ **„Ověření věku“**¹⁰: v případech pochybností o věku oběti jsou strany požádány, aby jí poskytly stejný druh ochrany a pomoci jako dětem až do doby, než se prověří jeho/její věk. Na tyto osoby by se proto měla vztahovat zásada v pochybnostech ve prospěch obětí, dokud se neprokáže, že nejsou dětmi (*čl. 11 odst. 2 Lanzarotské úmluvy*).
- ▶ **„Pohlavní zneužívání dětí“**: pokud se osoba účastní na sexuálních praktikách s dítětem, které podle vnitrostátních právních předpisů nedosáhlo zákonem stanoveného věku pro sexuální praktiky, nebo pokud se osoba účastní na sexuálních praktikách s dítětem (bez ohledu na věk dítěte) za použití nátlaku, síly nebo pohrůžek, z pozice požívané důvěry, nadřazenosti nebo vlivu nad dítětem, nebo pokud došlo ke zneužití obzvláště zranitelné situace dítěte (*článek 18 Lanzarotské úmluvy*).
- ▶ **„Sexuální vykořisťování dětí“**: jednání představující trestné činy proti dětem spočívající mimo jiné v jejich vykořisťování prostřednictvím

9. *Pokyny pro určování nejlepšího zájmu dítěte*, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), květen 2008.

10. Řídící výbor pro práva dítěte (CDENF) připravuje doporučení o zásadách lidských práv a pokynech pro posuzování věku dětí v souvislosti s migrací, které poskytne členským státům podrobnější pokyny.

prostituce, ve výrobě a šíření materiálů zobrazujících pohlavní zneužívání dětí, a/nebo v navádění dětí nebo dětské korupci pro sexuální účely (články 19 až 24 Lanzarotské úmluvy).

- ▶ **„Oběť“**: jakékoli dítě, jenž je obětí sexuálního vykořisťování nebo pohlavního zneužívání (článek 3 Lanzarotské úmluvy).

Prevence sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí v krizových a nouzových situacích

Co říká Lanzarotská úmluva?

Článek 4 - Zásady

Každá strana přijme legislativní nebo další nezbytná opatření, aby předešla všem formám sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí a k jejich ochraně.

Článek 5 – Nábor, vzdělávání a zvyšování povědomí osob pracujících s dětmi

(...)

3. Každá strana přijme potřebná legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby zajistila, že přístup k povoláním, která přicházejí obvykle do častého kontaktu s dětmi, mají pouze osoby, u kterých se lze přesvědčit, že nebyly odsouzeny pro trestné činy sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání.

Článek 10 - Národní opatření koordinace a spolupráce

1. Každá strana přijme nezbytná opatření k zajištění koordinace na národní nebo regionální úrovni mezi různými organizacemi činnými v oblasti ochrany dětí, prevence a boje proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí, a to zejména v oblasti výchovy a vzdělávání, zdraví, sociálních služeb, donucovacích a soudních orgánů.

2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby vytvořila nebo určila:

a) (...)

b) ve spolupráci s občanskou společností systém sběru dat a informací na národní a regionální úrovni, umožňující, při dodržení ochrany osobních údajů, sledovat a vyhodnocovat sexuální vykořisťování a pohlavní zneužívání dětí.

3. Každá strana se zavazuje podporovat spolupráci mezi odpovědnými státními orgány, občanskou společností a soukromým sektorem s cílem lépe předcházet sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí a bojovat proti němu.

Článek 38 - Obecné zásady a opatření mezinárodní spolupráce

1. Všechny strany se zavazují vzájemně spolupracovat, (...) v co největším rozsahu, za účelem:

a) předcházet a bojovat proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí; (...)

Problematiky, které byste měli znát

K sexuálnímu násilí na dětech může dojít v jejich zemi původu, během cesty nebo po jejich příjezdu do tranzitní či cílové země azylu. Mohou se objevit tyto hlavní problematiky:

- ▶ Děti někdy čekají měsíce v přeplněných přijímacích střediscích, provizorních táborech či dokonce detenčních zařízeních, kde často chybí odpovídající ochranná opatření a kde se děti často stávají oběťmi pohlavního zneužití a sexuálního vykořisťování.
- ▶ Tyto druhy zařízení jsou často jedinými zařízeními pro péči o děti, což ztěžuje provádění preventivních opatření a zvyšuje riziko, že se dítě stane obětí nebo opakovanou obětí pohlavního zneužití nebo sexuálního vykořisťování.
- ▶ Děti nejsou vždy identifikovány a zaregistrovány, a také se může stát, že jim není ustanoven opatrovník. Bez opatrovníka a odpovídající péče může být ochrana dětí vážně ohrožena – děti mohou být například vystaveny sexuálnímu násilí a je u nich také větší pravděpodobnost, že budou pohřešovány.

- ▶ Orgány uvádějí, že mají jen velmi málo informací o tom, co se stane s velkým počtem dětí, které se ztratí z přijímacích zařízení. Podle důkazů, které předložila Evropská komise v souvislosti s předchozí uprchlickou krizí, se z některých přijímacích zařízení EU ztratilo 25 až 60 % dětí bez doprovodu v důsledku uprchlické krize¹¹.
- ▶ Děti pobývající v těchto zařízeních často uváděly, že jim nejsou systematicky poskytovány dostatečné informace. Nevěděly například, kde se nacházejí, o jaké úřady se jedná, komu mohou důvěřovat, kde vyhledat pomoc a jak se domoci svých práv¹².
- ▶ Během své cesty se dítě setká s poskytovateli zdravotní a psychosociální péče, opatrovníky, sociálními pracovníky, policií, tlumočníky a dobrovolníky, kteří se běžně tohoto procesu účastní. Tito odborníci však často nejsou dostatečně vyškoleni k tomu, aby byli schopni uspokojit všechny potřeby dětí.
- ▶ V mnoha případech odborníci pracující s dětmi neprocházejí systematicky prověrkou, což umožňuje potenciálním pachatelům být v kontaktu s těmito dětmi při výkonu svých úkolů.

Jaká preventivní opatření lze zavést

Strany jsou povinny přijmout veškerá legislativní nebo další nezbytná opatření k tomu, aby se děti nestaly obětí sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání. V případě dětí postižených krizovými a nouzovými situacemi by měla být veškerá opatření přizpůsobena specifickým potřebám a charakteristikám dětí s ohledem na jejich jazyk, věk, vyspělost, kultura a jiné. Je možné zavést následující opatření, či případně i další opatření:

1. Zajištění vhodných **zařízení / kvalitního ubytování** pro všechny dotčené děti, která pomohou odstranit rizika pohlavního zneužití, s důrazem na:
 - ▶ lepší osvětlení a prostory uzpůsobené dětem¹³;

11. Sněmovna lordů Spojeného království, Výbor pro Evropskou unii, Podvýbor pro vnitřní věci, *Nezletilí bez doprovodu v EU - Svazek týkající se důkazů, důkazy poskytnuté Evropskou komisí*, s. 183 (<https://www.parliament.uk/documents/lords-committees/eu-sub-com-f/unaccompanied-minors-in-the-eu/Unaccompanied%20Minors%20Collated%20Evidence%20Volume.pdf>).

12. Rada Evropy: Zpráva z konference u kulatého stolu, *Informace pro děti v migraci*, 29.-30. 11. 2017, s. 5.

13. Rada Evropy: *Tematická zpráva o dětech migrantů a uprchlíků vypracovaná zvláštním zástupcem generálního tajemníka pro migraci a uprchlíky*, 10. 3. 2017, Výbor ministrů. SG/Inf(2017)13.

- ▶ oddělení dětí bez doprovodu od dospělých osob;
 - ▶ oddělení svobodných žen a jejich dětí od mužů, s nimiž nejsou v příbuzenském vztahu;
 - ▶ oddělená zařízení pro mimořádně zranitelné děti a děti ohrožené pohřešováním, včetně zajištění uzamykatelnosti každé místnosti a umístění čísla tísňové linky na viditelném místě.
2. Zavedení **protokolů** mezi azylovými a migračními orgány, donucovacími orgány, soudními orgány a orgány na ochranu dětí s cílem **zabránit pohřešování dětí**¹⁴.
 3. **Jmenování vyškolených a kvalifikovaných opatrovníků** pro všechny děti bez doprovodu.
 4. Zajištění **opatření pro rychlé sloučení rodiny**.
 5. **Ukončení umístování dětí do detenčních zařízení**.
 6. Příprava **informačních, poradenských a dalších osvětových aktivit zaměřených na děti s cílem podpořit prevenci sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání**. Informace a poradenství by měly být dětem poskytovány:
 - ▶ s ohledem na jejich věk a vyspělost;
 - ▶ v jazyce, kterému dítě rozumí;
 - ▶ s ohledem na pohlaví dítěte a jeho kulturu;
 - ▶ přičemž vhodným preventivním opatřením je poskytnout dětem při příchodu tištěné a neverbální informační materiály;
 - ▶ a pokud je to možné, příslušné informace a nástroje by měly být vytvářeny ve spolupráci se skupinami dětí a mládeže.

Informace, které děti po příjezdu potřebují

Pokud děti dostanou příliš mnoho informací najednou, mohou jim některé uniknout. Je proto důležité vybrat klíčové informace, které musí být dítěti poskytnuty ihned po příjezdu, a informace, které mohou být poskytnuty až po uspokojení jeho základních potřeb.

14. Další informace o protokolech řešících problematiku pohřešovaných dětí, které zavedly smluvní strany Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 35 o přeshraničně pohřešovaných dětech](#).

Ujistěte se, že dítě porozumělo následujícím informacím:

- ▶ že mají právo nebyt vrázení zpět: každý by měl být chráněn před vrázením zpět. Pro děti to znamená, že by neměly být posílány do jiné země předtím, než bude individuálně posouzen jejich nejlepší zájem;
- ▶ že mají právo na život bez násilí: nikdo je nesmí bít ani jim ubližovat, a pokud se tak stane, je to nezákonné, mohou požádat o pomoc a pachatelé by měli být potrestáni;
- ▶ že mají právo na uspokojení svých základních potřeb;
- ▶ že mají nárok na zvláštní ochranu, například na jmenování svého opatrovníka, na přístup k ubytování a vzdělání odpovídajícím jejich věku;
- ▶ kam budou přemístěni – do přijímacího střediska nebo do jiného státu (například na základě dohody o přemístění nebo v rámci řízení o sloučení rodiny);
- ▶ že by se měly neprodleně nahlásit úřadům, aby byly zaregistrovány jako děti a nebyly považovány za dospělé: obzvláště důležitou roli zde může sehrát pohraniční stráž, která bude děti informovat o tom, že se na vztahují zvláštní práva a ochrana;
- ▶ proč se snímají jejich otisky prstů a co se s těmito údaji stane následně: vysvětlíte dítěti, že otisky prstů jsou součástí identifikačních postupů, a nikoli trestem za nějaké provinění nebo něčím, co je bude omezovat;
- ▶ jak se bude dále postupovat a jaké důsledky to bude mít, pokud bude zaevidováno jako dítě, nebo jako dospělá osoba, včetně předběžných informací o sloučení rodiny, o vnitrostátních postupech při přemístění v rámci státu a o evropském postupu při přemístění.

Další praktické informace pro odborníky jsou k dispozici v příručce Rady Evropy [Jak předávat informace dětem v migraci: Příručka pro odborníky v první linii](#) (2018)

7. Zajištění, že **odborní pracovníci budou schopni informovat děti a poskytovat jim náležitě poradenství**, což zahrnuje zvyšování povědomí těchto osob, posílení jejich kapacit a poskytnutí nástrojů a komunikačních materiálů, které pak budou moci předávat dál dětem.
8. **Prověření všech osob, které se dostanou do styku s dětmi**, zda nebyly odsouzeny za trestné činy sexuálního vykořisťování a/nebo pohlavního zneužívání dětí. Patří mezi ně osoby, s nimiž se děti setkávají po příjezdu jako první, a dále opatrovníci, pěstouni nebo jiní pečovatelé, kteří jim mohou být přiděleni. Patří sem také všichni dobrovolníci, tlumočníci

a učitelé vykonávající různé činnosti s dětmi. Pokud byla daná osoba odsouzena za sexuální trestné činy na dítěti, nemělo by jí být povoleno provádět profesní či dobrovolnou činnost s dětmi.

Vhodné slibné postupy, které zavedly strany Lanzarotské úmluvy

Informace a poradenství pro děti¹⁵

Rakousko

Projekt „Odvážné dívky – semináře o prevenci násilí pro dívky a mladé ženy 2019“ sdružení „Wendepunkt - Ženy pro ženy a děti“ se mimo jiné snaží posílit obraz žen jako „silných“ osobností u dívek a mladých žen a věnuje se průzkumu genderových stereotypů a partnerských modelů. Projekty „Prevence multikulturního násilí a podpora zdraví“ a „Prevence násilí v multikulturní třídě“ spolku „Samara – sdružení pro prevenci sexuálního násilí“ rozvíjejí a realizují specifické koncepty pro prevenci násilí, které jsou určeny učitelům, dívkám, chlapcům a jejich rodičům z migračního prostředí a které financuje federální Ministerstvo práce, sociálních věcí, zdraví a ochrany spotřebitele.

Česká republika

Zařízení pro nezletilé cizince se sídlem v Praze, které poskytuje institucionalizovanou pomoc nezletilým bez doprovodu, poskytuje informace a poradenství v oblasti prevence a ochrany proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání ve spolupráci s nevládními organizacemi formou seminářů. Na těchto seminářích jsou poskytovány jednak teoretické informace, a jednak praktické ukázky toho, jak postupovat v rizikových situacích. Prevence je zaměřena především na obchodování s lidmi, neboť děti postižené uprchlickou krizí se mohou často stát jeho oběťmi. Nevládní organizace „Dětské krizové centrum“ vypracovává preventivní materiály ve formě krátkých komiksů, které jsou přizpůsobeny věku a vyspělosti dětí.

Německo

V rámci Národní iniciativy na ochranu uprchlíků a migrantů žijících v uprchlických ubytovacích zařízeních byly zveřejněny [Minimální standardy](#)

15. Další informace o činnostech v oblasti zvyšování povědomí o dětech uprchlíků, které realizovaly strany Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 15 o poskytování informací a poradenství dětem](#).

na ochranu uprchlíků a migrantů v uprchlických ubytovacích zařízeních. V části „Minimální standard č. 3. Vnitřní struktury a vnější spolupráce“ je uvedena informace o „dostupnosti základního balíčku kurzů a poradenských služeb“. Tyto služby by měly zahrnovat „kurzy a jiné akce pro osoby pobývající v zařízeních a měly by pokrývat řadu tematických oblastí – například různé formy násilí a vykořisťování, poradenství v případě problémů s násilím a důsledky násilí, právní informace, práva žen, rovnost žen a mužů, zdraví a přístup ke zdravotní péči, specializovaná a psychosociální péče, zdraví žen, nenásilné metody výchovy dětí, preventivní práce s rodiči, německá kultura a kultury jiných skupin pobývajících v těchto zařízeních, německý regulační, asistenční a sociální systém, práva dětí, práce a služby úřadu pro péči o mládež, sexuální a genderová rozmanitost a práva osob se zdravotním postižením. Tyto akce budou probíhat pravidelně a jsou přístupné všem osobám v zařízeních. Pokud to nebude možné zajistit, budou dotyčné osoby odkázány na vhodné externí nabídky“. Minimální standard č. 3 stanoví, že „Informace o právech, důvěrnosti, možnostech poradenství a další pomoci musí být sdělovány snadno dostupným a srozumitelným způsobem, přiměřeně věku a pohlaví a musí být k dispozici ve všech potřebných jazycích, jakož i v jednoduchém jazyce a v piktogramech. Informace týkající se pohlaví a zvláštní genderově zaměřené informace pro osoby pobývající v zařízeních by měly být vyvěšeny na bezpečných místech. Informace o linkách důvěry, letáky, brožury a adresy poradenských služeb pro ženy by měly být například vyvěšeny na ženských toaletách a příslušné informace pro děti by měly být k dispozici v místnostech vyhrazených pro péči o děti nebo na jiných místech určených dětem.“ Minimální standardy se vztahují na všechny děti do 18 let, které pobývají v ubytovacích střediscích pro uprchlíky.

Výměna informací o zvyšování povědomí¹⁶

Maďarsko

V rámci soudů se každoročně konají různá celostátní, regionální a místní školení, jejichž cílem je výměna informací, zlepšení připravenosti a dobrá komunikace s dětmi. Soudy rovněž vysílají své zástupce na různé mezinárodní studijní návštěvy a konference za účelem vytvoření koordinovaného přístupu.

16. Další informace o výměně informací o činnostech zvyšování povědomí mezi stranami Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 17 o výměně informací o zvyšování povědomí](#).

Celkem 186 soudců, 84 asistentů soudců a 14 soudních úředníků získalo osvědčení právníka se specializací na případy mladistvých, při kterých se uplatňují postupy vstřícné k dětem, včetně zohlednění nejlepšího zájmu dítěte.

Mezi příklady výměnných akcí patří:

- ▶ 29.-31. 3. 2017, studijní návštěva v Düsseldorfu (správní řízení, azyl, ochrana životního prostředí, daňové právo, sociální soudnictví), organizovaná společným výborem pro spolupráci mezi Severním Porýním, Vestfálskem a Maďarskem;
- ▶ 6.-7. 4. 2017, projekt Kyberkriminalita – Pohlavní zneužívání dětí na internetu, pořádaný Akademií evropského práva;
- ▶ 28.-29. 8. 2017, 10.-14. 6. a 10.-13. 9. 2018, metodologie výslechu traumatizovaných dětí – policejní školení;
- ▶ 2.-3. 11. 2017, azylové právo EU, Evropská síť pro justiční vzdělávání;
- ▶ 14. 5. 2018, výslechy dětí – belgická praxe, akci pořádalo ústředí národní politiky;
- ▶ 21.-24. 5. 2019, obchodování s dětmi, akci pořádala Agentura Evropské unie pro vzdělávání v oblasti prosazování práva;
- ▶ 27.-31. 1. 2020, kybernetická kriminalita a vyšetřování zneužívání dětí, akci pořádala Mezinárodní akademie pro vymáhání práva sídlící v Budapešti; kurz v rámci protikorupční série o obchodování s lidmi (11.-15. 11. 2019).

Lotyšsko

Státní policie provádí doporučení na ochranu dětí-cizinců v rámci [Evropské multidisciplinární platformy pro boj proti hrozbám vyplývajícím z trestné činnosti \(EMPACT\)](#), která se zaměřuje na obchodování s lidmi a v rámci které se každoročně konají aktivity během Společných akčních dnů. Jednou z dílčích priorit EMPACT je sexuální vykořisťování dětí, včetně vykořisťování dětí postižených uprchlickou krizí¹⁷. Lotyšsko se rovněž podílí na práci expertní skupiny pro ohrožené děti (CAR), kterou zřídila Rada států Baltského moře (CBSS). CAR společně se sekretariátem CBSS realizuje řadu důležitých mezinárodních projektů, jakými jsou [PROTECT: děti na cestách](#) a [PROMISE](#) v rámci modelu Barnahus.

17. Viz například EUROPOL (2018), *Zločinecké sítě zapojené do obchodování s nezletilými oběťmi a jejich vykořisťování v Evropské unii*, Haag, říjen 2018, č. dokumentu: 1001370.

Rumunsko

Směrnice č. 49/2011 stanoví, že v každém kraji a v okrese Bukurešť je zřízen Meziodvětvový krajský tým pro prevenci a boj proti násilí na dětech. Jeho hlavním úkolem je prevence. Tým se zřizuje na základě rozhodnutí krajského úřadu a je složen ze zástupců Generálního ředitelství pro sociální pomoc a ochranu dětí, policie, zdravotnictví, školství, inspektorátu práce a nevládních organizací. V letech 2016-2018 tyto týmy zorganizovaly následující akce s výměnou informací o zvyšování povědomí se zvláštním zaměřením na dětské oběti násilí, které se týkaly i dětí postižených uprchlickou krizí a jejich sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání:

- ▶ 2016: Nadnárodní projekt Rumunsko-Švédsko na podporu rodin, a dále kurz Podpora dětí a mládeže v Evropě se zkušeností se sexuálním násilím, který pořádala univerzita v Bedfordshire, oba na mezinárodní úrovni; a
- ▶ 2017: školicí kurz o pohlavním zneužívání dětí pořádaný Mezinárodním katolickým úřadem pro pomoc dětem a nevládní organizací Save the Children Romania, na národní úrovni.

Prevence jevu pohřešování dětí¹⁸

Tísňová linka 116 000

Tísňová linka 116 000 pro pohřešované děti funguje ve 32 zemích Evropy. Linka poskytuje bezplatnou a nepřetržitou službu pohřešovaným dětem (dětem ohroženým pohřešováním) a jejich rodinám. Každý, kdo je zapojen do případu zmizení dítěte (dítě, jeho vrstevník, přítel, člen rodiny, opatrovník nebo učitel), může zavolat na číslo 116 000 a získat okamžitou psychickou, psychologickou, sociální, právní a administrativní podporu. Ve většině členských států se lze na tyto služby obrátit také prostřednictvím různých textových komunikačních platforem, například chatu.

Chorvatsko

Údaje o pohřešovaných dětech, včetně migrujících dětí, jsou zveřejňovány [online](#). Patří sem údaje o celkovém počtu dětí postižených uprchlickou krizí,

18. Další informace o protokolech řešících problematiku pohřešovaných dětí, které zavedly smluvní strany Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 35 o přeshraničně pohřešovaných dětech](#).

a to jak děti s doprovodem, tak bez doprovodu. Například pokud jsou děti umístěny v otevřených zařízeních a pokud dané zařízení nahlásí zmizení dítěte, je každé takové nahlášené zmizení neprodleně vloženo do systému. Děti bez doprovodu jsou považovány za kategorii ohroženou pohřešováním a je jim věnována zvláštní pozornost, jelikož mohou uplatnit právo na zvláštní přijetí a procesní záruky během řízení o udělení mezinárodní ochrany v Chorvatské republice. Všichni žadatelé o mezinárodní ochranu uplatňují právo na volný pohyb v Chorvatské republice a v případě úmyslného opuštění přiděleného ubytování je informována příslušná policejní stanice, která přijme další opatření.

Rakousko

Ministerstvo vnitra řeší jev přeshraničně pohřešovaných dětí prostřednictvím zavedeného procesu identifikace, dokumentace, pátrání a slučování (IDTR). Po uprchlické krizi v roce 2015 byla zavedena řada preventivních protokolů a postupů. Například palubní personál letecké společnosti Austrian Airlines byl vyškolen v oblasti identifikace potenciálních dětských obětí obchodování s lidmi, a dále ve spolupráci s jednou organizací v Aténách zabývající se odvlékáním dětí, rovněž v oblasti odvlékání dětí ve věku od 6 měsíců do 11 let na linkách společností Austrian Airlines a Aegean Airlines z Atén do Vídně, aby bylo možné je ochránit před možnými riziky na pozemní trase. Další zavedenou praxí bylo organizování kontrol na hraničním přechodu SPK Schwechat v případě podezření na únos a/nebo sexuální vykořisťování či zneužívání dítěte.

Identifikace a hlášení dětských obětí sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání v krizových a nouzových situacích

Co říká Lanzarotská úmluva?

O ověřování věku

Článek 11 odst. 2 - Zásady

(...)

2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření pro případy, kdy je věk oběti nejistý a jsou-li důvody se domnívat, že se jedná o dítě, aby do té doby, než se prověří jeho/její věk, mohla tato osoba využít prostředků ochrany a pomoci určených dětem.

O sexuálním násilí

Článek 18 - Pohlavní zneužívání

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k zajištění trestnosti následujících úmyslných jednání:

a) (...)

b) účast na sexuálních praktikách s dítětem:

- ▶ pokud je k nim použito nátlaku, síly nebo pohrůžek; nebo
- ▶ pokud došlo ke zneužití dítěte z pozice požívané důvěry, nadřízenosti nebo vlivu nad dítětem, a to i v rodině; anebo
- ▶ pokud došlo ke zneužití obzvláště zranitelné situace dítěte, zejména (...) ve stavu závislosti.

O identifikaci dětí jako obětí sexuálního násilí

Článek 35 - Výslech dítěte

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby:

- a) výslechy dětí proběhly bez zbytečného prodlení poté, co byly skutečnosti oznámeny příslušným orgánům;
- b) v případě potřeby výslechy dětí proběhly v prostorách určených nebo upravených k tomuto účelu;
- c) byly výslechy dětí prováděny odborníky vyškolenými k tomuto účelu;
- d) v případě potřeby a pokud je to možné, vedly všechny výslechy dětí tytéž osoby;
- e) byl počet výslechů co nejnižší a výslechy byly prováděny pouze tehdy, pokud je to naprosto nezbytné pro účely trestního řízení;
- f) mohlo být dítě doprovázeno svým právním zástupcem nebo případně dospělou osobou podle svého výběru, vyjma případů, kdy v souvislosti s touto osobou bylo přijato odůvodněné rozhodnutí v opačném smyslu.

O hlášení podezření na sexuální vykořisťování nebo pohlavní zneužití

Článek 12 - Sdělení podezření na sexuální vykořisťování nebo pohlavní zneužívání

1. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření k zajištění toho, aby pravidla zachování mlčenlivosti uložená určitým odborníkům v kontaktu s dětmi vnitrostátními právními předpisy, nebránila těmto odborníkům informovat útvary odpovědné za ochranu dětí o každé situaci, kdy mají důvodné podezření, že je dítě obětí sexuálního vykořisťování nebo pohlavního zneužívání.

2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby povzbudila všechny osoby, které vědí nebo se v dobré víře domnívají, že došlo k sexuálnímu vykořisťování nebo pohlavnímu zneužívání dětí, ke sdělení této skutečnosti příslušným útvarům.

O sběru dat

Článek 10 - Národní opatření koordinace a spolupráce

1. Každá strana přijme nezbytná opatření k zajištění koordinace na národní nebo regionální úrovni mezi různými organizacemi činnými v oblasti ochrany dětí, prevence a boje proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí, a to zejména v oblasti výchovy a vzdělávání, zdraví, sociálních služeb, donucovacích a soudních orgánů.

2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby vytvořila nebo určila:

a) (...) b) ve spolupráci s občanskou společností systém sběru dat a informací na národní a regionální úrovni, umožňující, při dodržení ochrany osobních údajů, sledovat a vyhodnocovat sexuální vykořisťování a pohlavní zneužívání dětí.

Problematiky, které byste měli znát

Pro zajištění ochrany dětí a co nejrychlejšího poskytnutí potřebné podpory je naprosto klíčové identifikovat a ohlásit dětské oběti sexuálního vykořisťování a/nebo pohlavního zneužívání. Jedná se však také o úkol, který stranám přináší různé nástrahy, zejména v krizových a nouzových situacích, jak je uvedeno níže:

- ▶ Po celé Evropě je identifikace a registrace dětí postižených krizovými a nouzovými situacemi často neúplná a nepřesná. V některých případech mohou být osoby identifikovány jako děti až po ověření jejich věku, takže dokud není proces posouzení věku dokončen, může se stát, že je s nimi zacházeno jako s dospělými. Dětem tak hrozí, že budou umístěny do přijímacích zařízení pouze s dospělými.
- ▶ Orgánům také ztěžuje práci skutečnost, že k sexuálnímu vykořisťování a/nebo pohlavnímu zneužívání dětí může dojít ještě před dosažením nebo až po dosažení jejich cílové destinace, takže orgány mají větší problém se zajištěním účinné a rychlé identifikace skutečných a potenciálních dětských obětí.
- ▶ Děti většinou utrpěly nějaké trauma již ve své zemi původu. Pokud se toto trauma ještě prohloubí sexuálním násilím, které na nich bylo spácháno během cesty, bude pro ně ještě obtížnější se svěřit se svým zneužíváním orgánům, které třeba nemluví stejným jazykem nebo odrážejí jiné kulturní prostředí, a kterým se tudíž bojí důvěřovat.
- ▶ Během předchozí uprchlické krize, která velkou měrou zasáhla právě evropský kontinent, bylo zaznamenáno jen málo případů sexuálního vykořisťování a/nebo pohlavního zneužívání, což svědčí o nedostatku

kapacit nebo vhodného identifikačního mechanismu, ale také o nedostatku systematického sběru dat k tomuto účelu.

- ▶ Bez zaznamenaných údajů o identifikaci dětských obětí nelze spustit preventivní a ochranná opatření, anebo po přestěhování dítěte z jedné země do druhé může dojít k okamžitému zastavení těchto opatření.

Jaká opatření lze zavést v oblasti identifikace a nahlášení?

Strany jsou povinny přijmout veškerá legislativní nebo jiná nezbytná opatření k identifikaci a nahlášení dětí, které se mohly stát obětí sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání. Mohou být proto zavedena následující opatření, a v případě potřeby i další opatření¹⁹:

1. **Zaregistrovat děti**, které vstupují do země nebo zemí projíždí²⁰.
2. **Přijmout vhodné postupy pro posouzení věku.** V případě jakýchkoli pochybností o věku dítěte by měla být osoba zpočátku považována za dítě, a proto by jí měla být poskytnuta veškerá ochranná opatření, která jí náleží, zatímco se budou současně provádět příslušné ověřovací postupy.
3. **Přijmout pokyny a protokoly pro identifikaci obětí sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání a sdílet je mezi všemi odpovědnými orgány.**
4. Během **prvních pohovorů** se všemi dětmi, které žádají o azyl, by měla být věnována zvláštní pozornost tomu, zda je dítě obětí nebo potenciální obětí sexuálního vykořisťování a/nebo pohlavního zneužití. Pro povzbuzení dětí k tomu, aby sdělily jakékoli zneužívání, musí být metody používané odborníky při poskytování poradenství, kladení dotazů a oznamování citlivé k dětem, musí být také bezpečné a všechny tranzitující děti je musí znát. Když se podaří vytvořit bezpečné a důvěryhodné prostředí, děti ochotněji překonají své případné předsudky ohledně důsledků odhalení daných osob, a své zneužití pak oznámí.
5. **Informovat děti o jejich právu na ochranu před pohlavním zneužíváním a sexuálním vykořisťováním** co nejdříve po příjezdu, a v případě potřeby

19. Podrobnější pokyny, normy a nástroje naleznete v *příloze č. 1*.

20. Další pokyny k registraci a bezpečným migračním trasám naleznete v dokumentu GRETA [Guidance Note on addressing the risks of trafficking in human beings related to the war in Ukraine and the following humanitarian crisis](#). Strana 3.

také způsobem odpovídajícím jejich věku, vyspělosti a pohlaví a v jazyce, kterému rozumí.

Dánsko

Pokud vznikne podezření, že se nezletilý žadatel o azyl bez doprovodu mohl stát obětí obchodování s lidmi, je tato skutečnost prozkoumána a rozhodnutí je vzhledem k jeho zranitelnosti přijato co nejdříve. Pokud je nezletilá osoba formálně považována za oběť obchodování s lidmi, azylové oddělení Dánské imigrační služby (DIS) jí zašle písemné rozhodnutí. V tomto rozhodnutí je oběť písemně informována o tom, že jí DIS může nabídnout přístup k široké škále psychologických, právních a sociálně-vzdělávacích zařízení a ke zdravotnímu ošetření. Oběť je dále informována o tom, že pokud bude potřebovat pomoc, může se obrátit na pracovníky svého azylového střediska a že pokud bude chtít, má také možnost být ubytována v krizovém centru. V tomto rozhodnutí je také uvedena kontaktní osoba z Dánského centra proti obchodování s lidmi (CMM), která bude jakýmsi průvodcem oběti a bude jí poskytovat podporu. Rozhodnutí o tom, že je nezletilá osoba formálně považována za oběť obchodování s lidmi, je zároveň zasláno osobnímu zástupci nezletilé osoby, kterého stanoví Útvar pro rodinné právo, aby bylo zajištěno, že nezletilá osoba dostane všechny potřebné informace a poradenství. Informace o rozhodnutí je rovněž zaslána oddělení odboru DIS pro ubytování a pomoc, které zkontaktuje CMM, jež následně určí kontaktní osobu. Od této chvíle pak oddělení pro ubytování a pomoc a CMM mají za úkol provádět různé úkony k zajištění řádné péče o oběť. Hlavním pravidlem při rozhovorech se všemi nezletilými osobami je, že se Dánská imigrační služba vždy snaží komunikovat způsobem přizpůsobeným osobní situaci nezletilé osoby. Pokud má tato osoba v důsledku prožitého sexuálního traumatu zvláštní potřeby, např. ohledně pohlaví pracovníka zabývajícího se jeho případem nebo tlumočnicka, Dánská imigrační služba se v rámci možností pokusí těmto přáním vyjít vstříc.

6. **Vytvořit systém pro nahlašování dětských obětí zneužívání.**
7. **Zajistit, aby všichni odborníci měli povinnost hlásit jakýkoli případ sexuálního vykořisťování nebo zneužití dětí, a zavést vhodné mechanismy pro nahlašování případů a jejich další předání.**

8. **Proškolicit všechny dotčené odborníky** (včetně tlumočnicků, sociálních pracovníků, policie a dobrovolníků), kteří se zabývají dětmi postiženými krizovými a nouzovými situacemi, a zajistit, že budou mít potřebné dovednosti a kompetence.
9. **Proškolicit odborníky, kteří přicházejí do styku s dětmi**, s pokrytím těchto oblastí:
 - ▶ Jak rozpoznat oběti sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání;
 - ▶ Jak nahlásit případ nebo jak postupovat při předání případu k vyšetření a/nebo k výsledku dětských obětí;
 - ▶ Jak vstřícně komunikovat s dětmi;
 - ▶ Jak rozpoznat, že dítě není schopno explicitně vyjádřit strach z něčeho nebo samotné zneužití, a jak reagovat na rizika, kterým může být dítě vystaveno.
10. **Zavést vhodné mechanismy pro sběr dat, včetně ukazatelů.** Údaje by měly být shromážděny co nejdříve a s rozlišením různých kategorií postižených dětí (tj. děti žádající o azyl, děti bez doprovodu, děti v tranzitu, vysídlené děti na útěku atd.). Měly by být rovněž shromažďovány veškeré informace o tom, kolik z těchto dětí bylo sexuálně vykořisťováno a/nebo pohlavně zneužito. Měly by být zjištěny a odstraněny překážky bránící shromažďování údajů o dětských obětech sexuálního násilí nebo by nemělo docházet k situacím, že s ohledem na krizovou a nouzovou situaci nelze tyto údaje vyčlenit.

Vhodné slibné postupy zavedené stranami Lanzarotské úmluvy

*Mechanismy pro sběr dat*²¹

Bulharsko

Státní úřad pro uprchlíky (Rada ministrů) může za účelem shromažďování údajů poskytnout informace, které má k dispozici, orgánu pro ochranu dětí. Úřad také shromažďuje měsíční statistiky o počtu žadatelů o azyl, kteří byli identifikováni jako zranitelní. V srpnu 2018 začal úřad shromažďovat a vykazovat oddělené statistiky o obětech psychického, fyzického a sexuálního násilí.

21. Další informace o mechanismech pro sběr údajů o dětech uprchlíků, které zavedly smluvní strany Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 7 o mechanismech pro sběr dat](#).

Kypr

Všechny případy pohlavního zneužívání nebo sexuálního vykořisťování dětí jsou od roku 2017, kdy byl zřízen Dětský dům (Barnahus), předávány do jeho péče. V Dětském domě jsou vedeny všechny příslušné statistiky. Útvary sociální péče ve spolupráci s Dětským domem jsou partnery evropského projektu „CAN-MDS II“ Koordinovaná reakce na zneužívání a zanedbávání dětí prostřednictvím minimálního souboru dat: od plánování k praxi.

Itálie

Středisko pro boj proti pedofilii a dětské pornografii, zřízené při předsednictvu Rady ministrů zákonem č. 38/2006, má mimo jiné za úkol získávat a monitorovat údaje a informace o činnostech prováděných všemi orgány veřejné správy v oblasti prevence a boje proti jevu pohlavního zneužívání a sexuálního vykořisťování dětí. Podle čl. 17 odst. 1a zákona č. 269 ze dne 3. srpna 1998, ve znění zákona č. 38 ze dne 6. února 2006, je středisko oprávněno zřídit databázi, v níž budou shromažďovány, s přispěním údajů od jiných ústředních správních orgánů, veškeré důležité informace pro sledování jevu pohlavního zneužívání a pohlavního vykořisťování dětí. Databáze střediska je skutečným unikátem v paletě systémů věnovaných informacím v této oblasti, protože se poprvé podařilo zajistit, že je možné nabídnout informační údaje z jediné databáze vytvořené z několika zdrojů. K dnešnímu dni tak databáze obsahuje údaje poskytnuté Ministerstvem vnitra, odborem spravedlnosti pro mladistvé při Ministerstvu spravedlnosti a italským statistickým úřadem (ISTAT). Co se týče vnitrostátních údajů o pachatelích a obětech sexuálních trestných činů shromažďované Ministerstvem spravedlnosti, tyto údaje jsou rozlišeny na italské a zahraniční pachatele a oběti.

Využívání údajů pro koordinovaný přístup odpovědných složek²²

Island

Orgány pro ochranu dětí na Islandu mají povinnosti vůči všem dětem pobývajícím na jeho území, včetně migrujících dětí, a poskytují jim i stejnou úroveň ochrany. Island má formální mechanismy pro sběr údajů o všech

22. Další informace o koordinovaném přístupu odpovědných složek stran, který zavedly strany Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 37 o koordinovaném přístupu odpovědných složek](#).

případech ochrany dětí v zemi, včetně případů sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání. V současné době Island pracuje na dalším zlepšení sběru dat pomocí vytvoření celostátní elektronické databáze. V lednu 2020 bylo na Islandu zřízeno zvláštní Centrum proti násilí na dětech, které zastřešuje vládní úřad pro ochranu dětí. Toto centrum se bude zejména zaměřovat na sběr údajů o všech formách násilí, na prevenci a účinná ochranná opatření.

Srbsko

Úřad státního zastupitelství spolupracuje se všemi příslušnými státními orgány a organizacemi občanské společnosti. V letech 2012 a 2013 podepsal Memorandum o porozumění s organizací Astra, která bojuje proti všem formám vykořisťování a obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, a dále s občanským sdružením Atina, které bojuje proti obchodování s lidmi a všem formám genderově podmíněného násilí, a také v oblasti shromažďování údajů a výměny informací v případech obchodování s lidmi, práce v oblasti prevence a prosazování práv obětí obchodování s lidmi.

Švédsko

V lednu 2016 dostaly švédské krajské samosprávy úkol od vlády týkající se pohřešovaných dětí bez doprovodu. Tyto samosprávy byly pověřeny, aby ve spolupráci s dalšími příslušnými orgány a subjekty provedly celostátní zmapování pohřešovaných dětí bez doprovodu a navrhly vládě opatření, která by zabránila jejich pohřešování. V roce 2016 proto švédské krajské samosprávy provedly zmapování dětí bez doprovodu, které se pohřešovaly v letech 2013-2016. Podle zprávy *Ztraceni v migraci – Zpráva o pohřešovaných nezletilých osobách bez doprovodu ve Švédsku* byly pohřešováním ohroženy zejména děti bez doprovodu v době příjezdu. Výsledky a metodologie byly následně zaslány úřadům, obcím, krajským úřadům a dalším dotčeným subjektům. V roce 2018 byl tento úkol krajským samosprávám ještě rozšířen. Do konce roku měl každý kraj zajistit, aby (ve spolupráci s dalšími subjekty) vypracoval regionální postupy a pokyny pro prevenci a řešení pohřešování dětí bez doprovodu.

Poskytování podpory dětským obětem sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání v krizových a nouzových situacích

Co říká Lanzarotská úmluva?

Článek 2 – Princip nediskriminace

Implementace této úmluvy stranami, zvláště požívání práva na ochranu obětí, musí být zajištěna bez jakékoli diskriminace, zejména diskriminace na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, ve spojitosti s příslušností k národnostní menšině, majetkem, narozením, sexuální orientací, zdravotním stavem, zdravotním postižením nebo jiným postavením.

Článek 5 – Nábor, vzdělávání a zvyšování povědomí osob pracujících s dětmi

(...)

2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná opatření, aby osoby uvedené v odstavci 1 [osoby, které přicházejí pravidelně do kontaktu s dětmi v oblasti výchovy a vzdělávání, zdraví, sociální ochrany, soudnictví, donucovacích orgánů i v oblasti sportu, kultury a využití volného času] byly odpovídajícím způsobem obeznámeny o sexuálním vykořisťování a pohlavním zneužívání dětí a měly k dispozici prostředky potřebné pro jejich odhalení a o možnosti uvedené v článku 12, odstavci 1.

(...)

Článek 11 – Zásady

2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření pro případy, kdy je věk oběti nejistý a jsou-li důvody se domnívat, že se jedná o dítě, aby do té doby, než se prověří jeho/její věk, mohla tato osoba využít prostředků ochrany a pomoci určených dětem.

Článek 13 – Linky důvěry

Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby podpořila a podnítila vznik informačních služeb, jako např. telefonní linky nebo internetové linky důvěry, poskytujících poradenství i důvěrnou formou a při zachování anonymity tazatelů.

Článek 14 - Pomoc obětem

1. Každá strana přijme legislativní nebo jiná opatření nezbytná ke krátkodobé i dlouhodobé pomoci obětem s cílem zajistit jejich fyzické a psychosociální zotavování. Opatření přijatá podle tohoto odstavce mají řádně zohledňovat názory, potřeby a zájmy dítěte.

2. Každá strana přijme opatření, podle podmínek stanovených ve svých vnitrostátních právních předpisech, ke spolupráci s nevládními organizacemi a dalšími kompetentními organizacemi občanské společnosti zabývajícími se pomocí obětem.

3. Pokud jsou rodiče nebo osoby, které mají dítě ve své péči, zapojeni do činností spojených s jeho sexuálním vykořisťováním nebo pohlavním zneužíváním, postupuje se podle článku 11, odstavce 1, přičemž postup musí zohledňovat:

- ▶ možnost vzdálit pachatele podezřelého z trestné činnosti;
- ▶ možnost vzdálit oběť z jejího rodinného prostředí. Podmínky a délka odebrání dítěte musí být v souladu s jeho nejlepším zájmem.

(...)

Článek 30 - Zásady

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby vyšetřování a trestní řízení probíhala v nejlepším zájmu dítěte a s respektem k jeho právům. (...)

Článek 38 - Obecné zásady a opatření mezinárodní spolupráce

1. Všechny strany se zavazují vzájemně spolupracovat, v souladu s ustanoveními této úmluvy a při použití příslušných použitelných mezinárodních a regionálních instrumentů, pravidel založených na jednotných nebo recipročních úpravách právních předpisů a vnitrostátního práva, v co největším rozsahu, za účelem:

(...)

b) chránit oběti a pomáhat jim.

Problematiky, které byste měli znát

Ačkoli by ze stávajícího systému ochrany dětí měly mít prospěch všechny děti, ať už jsou na cestách, či nikoliv, pokud se v důsledku krizových a nouzových situací do zemí dostane velké množství dětí, přináší to s sebou další problematiky a země mohou mít potíže s poskytováním nezbytné ochrany dětským obětem sexuálního vykořisťování a sexuálního násilí. Některé z těchto problematik mohou zahrnovat tyto situace:

- ▶ Bude třeba upravit stávající systémy ochrany dětí a/nebo bude třeba přijmout zvláštní opatření, která budou reagovat na potřeby dětí v krizových a nouzových situacích. Bude třeba zohlednit zvýšené riziko sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání v důsledku vyššího vystavení převaděčům, odloučení od rodin, únosů a dalších závažných porušení práv dětí.
- ▶ Vzhledem k tomu, že děti jsou bez ohledu na svůj statut oběti umísťovány na neznámou dobu do různých druhů přijímacích zařízení, opatření přijatá k uspokojení jejich potřeb se značně liší, a proto se dětským obětem sexuálního vykořisťování a sexuálního násilí nemusí dostat náležitá péče a pomoci, kterou by potřebovaly.
- ▶ Vzhledem k omezenému prověřování a školení se role a povinnosti opatrovníků a dalších odborníků v jednotlivých zemích Evropy liší, což vede k absenci jednotného přístupu a negativním důsledkům pro dětské oběti²³, zejména v případech, kdy je třeba přijmout zásadní rozhodnutí založená na jejich nejlepším zájmu.

23. Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNHCR), *Cesta vpřed k posílení politik a postupů pro děti bez doprovodu a odloučené děti v Evropě*, červenec 2017, s. 17; naposledy navštíveno 2. 5. 2022.

- ▶ Tato nedostatečná koordinace nejenže zvyšuje riziko, že se migrující děti a děti žádající o azyl stanou obětí obchodování s lidmi²⁴, zároveň to však znamená, že identifikovaným dětským obětím nedostává v různých zemích stejné péče.
- ▶ Jmenování opatrovníka dětským obětím pohlavního zneužívání a sexuálního vykořisťování obecně nemusí být systematické, a pokud je zavedeno, může se často opozdit nebo vzhledem k nedostatku tlumočnicků²⁵ je komunikace s dítětem ztížena.
- ▶ Tato omezená komunikace může mít pro dětskou oběť katastrofální následky a může mít vliv na to, zda dítě oznámí, jestli a kdy se stalo obětí vykořisťování a obchodování s lidmi ze strany organizovaných zločineckých sítí nebo ze strany osoby v pozici požívané důvěry, nadřízenosti nebo vlivu nad dítětem, například jako jeho doprovázející dospělá osoba, pečující osoba nebo jeho rodina. Skupina expertů Rady Evropy pro boj proti obchodování s lidmi uvádí, že dětské oběti jsou při repatriaci do své domovské země někdy předávány svým rodinám, i když je známo, že byly obchodovány za aktivní spolupráce svých rodinných příslušníků nebo příbuzných²⁶.
- ▶ Odhalení podané dítětem je nejcennějším zdrojem informací, o které se může opřít celý případ. V době krizových a nouzových situací se může stát, že dítě bude muset vyprávět svůj příběh opakovaně různým odborníkům po celou dobu své cesty. V důsledku toho nemusí jeho převyprávění událostí sledovat logickou posloupnost a mohou se v něm objevit různé rozpory²⁷. Pokud orgány neposkytnou dítěti v průběhu řízení možnost vypovídat nebo použijí nevhodné metody výslechu a nevyhovující podmínky pro výslech dítěte, dětské oběti se nedostane naléhavé ochrany, kterou by potřebovala, což může mít také vliv na rozhodování o tom, co by pro ni bylo do budoucna v jejím nejlepším zájmu.

24. Rada Evropy: Skupina odborníků pro boj proti obchodování s lidmi, *Šestá obecná zpráva o činnosti GRETA*, březen 2017, s. 40; naposledy navštíveno 2. 5. 2022.

25. *Tamtéž*, s. 44.

26. *Tamtéž*, s. 35.

27. Projekt Resiland: Nevládní organizace KMOP a Defence for Children International, *Směry pro odborníky a úředníky pracující s dětmi na cestách a pro děti na cestách*, říjen 2015, s. 33; naposledy navštíveno 2. 5. 2022.

Jaká ochranná opatření lze zavést

Strany jsou povinny přijmout veškerá legislativní nebo jiná nezbytná opatření k poskytnutí podpory dětem, které se mohly stát oběťmi sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání. Mohou být proto zavedena následující opatření, a v případě potřeby i další opatření:

1. **Informovat děti:** Všechny děti postižené krizovými nebo nouzovými situacemi, a zejména ty, které byly identifikovány jako oběti sexuálního násilí, musí být informovány o svých právech, o zařízeních pro péči a o postupech v jazyce, kterému rozumí a který je jim kulturně a genderově přizpůsoben²⁸.
2. **Zavést účinné mechanismy pro podávání stížností a podpůrných služeb, jako jsou linky důvěry,** které umožňují nahlásit jakýkoli druh zneužívání nebo vyhledat pomoc, přičemž:
 - a. služba by měla být dostupná v jazyce, kterému dotyčné děti rozumí a který není úředním jazykem hostitelské země;
 - b. služba by měla být dostupná/služby by měly být dostupné jak pro děti, tak pro osoby, které jim chtějí pomoci;
 - c. při poskytování poradenské služby/služeb volajícím osobám musí být náležitě zajištěna důvěrnost nebo anonymita volajících;
 - d. zavedená služba musí být co nejvíce dostupná.
3. **Zavést vhodnou podporu, například terapeutickou pomoc a krizovou psychologickou péči,** které budou dotčeným dětem poskytnuty ihned po zjištění sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání. Podpora a pomoc by měly být poskytovány v prostorách a v prostředí přátelských k dětem, kde se k obětem bude přistupovat jako k dětem a kde budou zohledněny jejich názory a nejlepší zájem.

Model Barnahus: Pomoc dětským obětem sexuálního násilí pod jednou střechou

Barnahus (Dětský dům) je předním evropským modelem pro následné ošetření případů pohlavního zneužívání dětí. Poprvé byl vytvořen na Islandu v roce 1998 a nyní se zavádí po celé Evropě. Jeho jedinečný vícesložkový přístup sdružuje pod jednou střechou všechny příslušné útvary s cílem

28. Odkaz naleznete v dokumentu *Rady Evropy Jak předávat informace dětem v migraci: Příručka pro odborníky v první linii* (2018).

poskytnout dítěti koordinované a účinné řešení a zabránit opětovnému traumatizování dětí během vyšetřování a soudního řízení. Hlavním cílem je koordinovat souběžně vyšetřování trestných činů a šetření v oblasti péče o dítě. Klíčovou úlohou této služby je pomoci získat věrohodné důkazy pro soudní řízení pomocí získání informací od dítěte. Dítěti je rovněž poskytována podpora a pomoc, včetně lékařského posouzení a ošetření a terapeutického posouzení a péče.

Mezi hlavní společná kritéria modelu Barnahus patří:

- 1) Forezní výsledky se provádějí podle protokolu založeného na důkazech;
- 2) Důkazní platnost výpovědi dítěte je zajištěna vhodnými opatřeními v souladu se zásadami „spravedlivého procesu“;
- 3) Pro účely forezního vyšetřování a pro zajištění fyzické pohody a zotavení dítěte je k dispozici lékařské posouzení;
- 4) K dispozici jsou také služby psychologické podpory a krátkodobé i dlouhodobé posttraumatické terapeutické služby pro dítě a rodinné příslušníky a pečovatele, kteří se nedopustili trestného činu;
- 5) Provádí se posouzení nutnosti ochrany oběti a případných sourozenců v rodině.

Lanzarotský výbor ve své prováděcí zprávě z roku 2015 označil islandský model Barnahus za příklad dobré praxe pro ošetření případů sexuálního násilí na dětech. V návaznosti na tuto zprávu Rada Evropy podpořila několik států při zřizování jejich vlastního modelu Barnahus. Dnes se tento model stává jedním z klíčových faktorů úspěchu států, které se zavázaly podporovat dětské oběti násilí. Aktuální projekty je možné prohlédnout na [internetových stránkách Oddílu pro práva dětí](#).

4. **Jmenovat zákonné zástupce**, kteří budou chránit nejlepší zájmy a specifické potřeby dětských obětí bez ohledu na jejich věk. Tento opatrovník, který musí být nezávislý na migračních a azylových orgánech, musí poskytovat jak každodenní podporu, tak pomoci s právními záležitostmi. Pokud si má opatrovník získat důvěru dítěte, neměl by být ve střetu zájmů s dítětem a musí být náležitě vyškolen, aby porozuměl specifikům v důsledku zážitků a situací, kterými si děti vzhledem k vnějším okolnostem prošly. Opatrovníci, stejně jako všechny osoby (odborní pracovníci či dobrovolníci) poskytující podporu dětským obětem, by měli být prověřováni, aby se zkontrolovalo,

zda nebyli odsouzeni za případy sexuálního vykořisťování a/nebo pohlavního zneužívání dětí, a aby tak byla dítěti zaručena co nejlepší ochrana.

5. **Přijmout společné nástroje, standardy a procesní kroky pro všechny složky pracující na ochraně dětských obětí**, aby všechny osoby pracující v kontextu krizových nebo nouzových situací postupovaly podle stejných pokynů a neopomenuly některé otázky, které mohou být pro ochranu dětských obětí sexuálního násilí relevantní.
6. **Zajistit vhodnou koordinaci všech složek, včetně práva na sdílení informací**. Tyto složky zapojené do koordinace ochrany dětských obětí pohlavního zneužívání a sexuálního vykořisťování by měly mít rovněž právo sdílet v případě potřeby a v souladu s vnitrostátními právními předpisy, příslušné osobní informace. Znamená to, že dětské oběti budou po celou dobu své cesty využívat podobné druhy podpory a že jejich potřeby budou jednotně identifikovány a ošetřeny.
7. **Zajistit bezpečné umístění dítěte, aby se co nejvíce snížilo riziko, že se dítě stane obětí pohlavního zneužití nebo bude opakovaného zneužito**, přičemž opatrovníci by měli v případě potřeby upřednostnit tato řešení pro dítě:
 - ▶ sloučení rodiny;
 - ▶ pěstounská péče, samostatné bydlení pod dohledem pro starší děti nebo jiné formy neústavní péče;
 - ▶ umístění do ústavu s menšími jednotkami.
8. **Posílit přeshraniční spolupráci**, mimo jiné za účelem ověření totožnosti dospělých osob doprovázejících děti, a co nejrychleji provést sloučení dětí bez doprovodu s jejich rodinami.

Zřízení a fungování linek důvěry pro dětské oběti²⁹

Německo

Linka důvěry pro oběti pohlavního zneužívání provozovaná Nezávislým komisařem pro otázky pohlavního zneužívání dětí je celostátní bezplatnou a anonymní linkou důvěry pro oběti pohlavního zneužívání a osoby jim blízké, ale také pro osoby pohybující se v sociálním prostředí dětí, pro odborníky

29. Další informace o linkách důvěry a dalších službách pro děti uprchlíků, které zavedly strany Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 32 o linkách důvěry pro dětské oběti](#).

a zájemce o toto téma. Kromě telefonického a písemného poradenství její tým také nabízí [online službu](#) pro mladistvé. Linka důvěry je určena všem věkovým kategoriím. Celý tým je vyškolen ve speciálních metodách pro poskytování poradenství dětem a mladistvým. Mnozí z poradců mají navíc odborné vzdělání pro práci s dětmi a mladistvými (např. psychoterapeuti pro děti a mladistvé) a byli vyškoleni v problematice dětské pornografie, dětské prostituce a obchodování s dětmi (např. psychoterapeuti pro děti a mladistvé mající zkušenosti s oběťmi organizovaného a rituálního sexuálního násilí). Linka důvěry procházela vývojem, přičemž cílem bylo zajistit, aby poradenská služba ideálně pokrývala i potřeby osob se zdravotním postižením.

Francie

Online participativní platforma [réfugiés.info](#) byla vytvořena v roce 2019 Meziřesortní delegací pro přijímání a integraci uprchlíků (diAir) a je k dispozici v sedmi jazycích. Webové stránky poskytují tematické oddíly o každodenním životě, právech, zdraví, sociální a odborné podpoře. Zneužití děti mají rovněž přístup na [linku důvěry Allô enfance en danger](#). Tato bezplatná linka (119) dostupná 24 hodin denně a 7 dní v týdnu je určena dětským obětem psychického, fyzického a sexuálního násilí nebo svědkům násilí na dětech. Pokud jsou děti negramotné, mají stále možnost přístupu k obsahu platformy díky modulu zvukového čtení.

Slovenská republika

Dětské oběti mají k dispozici několik linek důvěry, včetně telefonní linky pro oznámení zneužívání sociálního systému a zanedbávání péče, která je k dispozici na čísle 0800 191 222. Linka důvěry je bezplatná a spravuje ji Ústřední úřad práce, sociálních věcí a rodiny. Poskytování informací, pomoci a poradenství zajišťují i další telefonní linky důvěry. Dětské oběti se mohou obrátit na Linku bezpečí pro děti, CHSL- UNICEF – 0800 116 111, která je součástí přidružené linky důvěry [Pomoc.sk](#) v rámci projektu [Zodpovedne.sk](#), který podporuje Evropská komise v rámci programu Nástroj pro propojení Evropy. Pro oběti obchodování s lidmi je určena bezplatná Národní linka pomoci obětem obchodování s lidmi, kterou provozuje Slovenská katolická charita (0800 800 818). Obrátit se na ni mohou také děti, které se staly například obětí sexuálního vykořisťování. K dispozici je také [linka důvěry 116 000](#) pro případy pohřešování dětí. Pro potřeby krizové intervence je zajištěna 24hodinová dostupnost pracovníků orgánů – oddělení sociálně-právní ochrany dětí a sociálního opatrovnictví. Telefonní Linka bezpečí 116 111 je k dispozici 24 hodin denně, 7 dní v týdnu, a online chat s operátorem je poskytován každý den od 18:00 do 22:00 hodin.

Ochrana dětských obětí a účinná spolupráce mezi vnitrostátními složkami i³⁰

Kypr

Po zkušenostech z předchozí uprchlické krize se kyperské Ministerstvo vnitra rozhodlo, že v důsledku masivního přílivu osob, které potřebovaly ochranu a které přicházely na území Kyperské republiky, vypracuje ve spolupráci se všemi příslušnými ministerstvy/odbornými národní akční plán pro řešení nastalé situace. V národním akčním plánu byly stanoveny postupy, jak se připravit, vybavit a jak vyškolit odborníky, a rovněž postupy pro vícesložkovou spolupráci mezi jednotlivými ministerstvy, útvary, mezinárodními organizacemi a nevládními organizacemi. Prostřednictvím tohoto akčního plánu tak bylo možné včas identifikovat zranitelné skupiny osob, včetně nezletilých osob bez doprovodu, rodin a ohrožených dětí, neboť všechny příslušné subjekty (tj. sociální odbory, azylové služby, imigrační úřad, zdravotní péče, civilní obrana, Červený kříž atd.) byly přítomny již po jejich příchodu na území Kyperské republiky. V místě vstupu byly osobám, které potřebovaly ochranu, zajištěny základní potřeby, byla provedena jejich registrace a proběhlo prvotní prověření za účelem identifikace osob, které by mohly patřit k těmto zranitelným skupinám, aby byly v pozdějších řízeních zohledněny jejich případné zvláštní potřeby. Nezletilé osoby bez doprovodu byly převzaty do péče ředitele služeb sociální péče, který působil jako opatrovník zajišťující přístup k jejich právům (tj. vzdělání, zdraví, aktivity, žádost o azyl atd.) na základě nejlepšího zájmu dítěte. Nezletilí bez doprovodu byli umístěni do pěstounské nebo ústavní péče.

Útvary sociální péče průběžně spolupracují s rodinami a dětmi, u nichž bylo zjištěno ohrožení, aby bylo možné případy řádně došetřit a poskytnout jim podporu a poradenské služby. Tyto útvary také úzce spolupracují s Azylovou službou a přijímacím střediskem v Kofinou. Všichni úředníci, kteří přicházejí do styku s dětmi (včetně dětí bez doprovodu), absolvují školení o otázkách týkajících se dětí v migraci, ohrožených dětí atd. Kyperská republika se zejména účastní Plánu podpory [Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu](#) (EASO), který zahrnuje školení odborníků v otázkách migrace.

30. Další informace o ochranných opatřeních určených dětem uprchlíků, která zavedly strany Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 13 o koordinaci a spolupráci různých subjektů](#), požadavek č. 1.

Případy pohlavního zneužívání a/nebo sexuálního vykořisťování dětí se řeší na základě nejlepšího zájmu dítěte a s ohledem na jeho specifické potřeby. Útvary sociální péče v souladu s čl. 31 odst. 2 zákona o prevenci a potírání pohlavního zneužívání a sexuálního vykořisťování dětí a dětské pornografie z roku 2014 (L.91(I)/2014) zajišťují, aby byla dítěti poskytnuta pomoc, podpora a ochrana, jakmile mají samy nebo některý jiný zúčastněný útvar opodstatněný důvod se domnívat, že byl na dítěti spáchán sexuální trestný čin.

Kromě toho byla dne 21. 3. 2016 na jednání vlády přijata Národní strategie prevence a boje proti pohlavnímu zneužívání a sexuálnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii. Ministerstvo práce, sociálních věcí a sociálního pojištění pak v rámci této strategie zřídilo Dětský dům, který od září 2017 funguje jako jediný subjekt čtyř státních útvarů (útvary sociální péče, policie, útvary duševního zdraví, Ministerstvo školství a kultury) a jedné nevládní organizace. Dětským obětím jsou poskytovány služby vstřícné k dětem na základě mezioborového/vícesložkového přístupu. Dětský dům zřízený na Kypru vychází z úspěšného modelu Barnahus, který považuje blaho, prevenci a ochranu dítěte za klíčové priority ve vztahu k dětským obětem pohlavního zneužívání a/nebo vykořisťování. Ministerstvo práce, sociálních věcí a sociálního zabezpečení zajišťuje prostřednictvím útvarů sociální péče dohled a financování Dětského domu a pověřilo organizaci Politické centrum CRC „Naděje pro děti“, aby zajišťovala jeho provoz v úzké spolupráci s útvarem sociální péče, kyperskou policií, ministerstvem zdravotnictví a ministerstvem školství. Dětský dům sdružuje všechny příslušné útvary pod jednou střechou, jeho prostředím je přátelské k dětem a bezpečné, díky čemuž může dítě lépe uplatnit své právo na vyslyšení a je zohledněn jeho nejlepší zájem, což jsou dvě zásady zakotvené v Úmluvě OSN o právech dítěte. Tento mezioborový a vícesložkový přístup zabraňuje zbytečným průtahům a sekundární nebo opakované viktimizaci dítěte. Poskytují se následující služby: forenzní výslechy, lékařská vyšetření, sociální podpora a rehabilitace, psychologické vyšetření, psychologická podpora a terapie, rodinná terapie a poradenství pro rodiče.

Finsko

Jednotlivé subjekty v rámci azylového řízení mezi sebou úzce spolupracují. Imigrační služba a přijímací jednotky sdílejí společnou databázi, do níž mají přístup různé subjekty s možností přidávat další informace o případu žadatele, což posiluje spolupráci a sdílení informací. Finská imigrační služba

a přijímací středisko udržují průběžný kontakt v záležitostech týkajících se blaha dětí v azylovém řízení, zejména v případech, kdy se objeví náznaky (pohlavního) zneužívání nebo sexuálního vykořisťování. Imigrační služba může v těchto případech, kdy existují obavy o blaho dítěte, kontaktovat přijímací středisko také prostřednictvím zvláštního nástroje pro úředníky tzv. formuláře „Worry“. Pokud se zjistí, že došlo ke zneužití, úředníci použijí další vnitrostátní procesy, především informují sociální útvary a policii.

Klíčovým hráčem při identifikaci pohlavního zneužívání, ale také při informování úřadů, je **dobry zástupce**. Finsko se snaží zlepšit roli a kompetentnost těchto zástupců prostřednictvím školení. Projekt „Kvalifikovaný zástupce“ si klade za cíl nejen zlepšit know-how zástupců, ale také zlepšit komunikaci a spolupráci mezi zástupci a zejména s finským imigračním úřadem.

Na základě nového finského vládního programu bude jmenován parlamentní výbor, který vypracuje národní strategii pro děti založenou na Úmluvě OSN o právech dítěte. Jeho úkolem bude zformulovat vizi Finska přátelského k dětem a rodinám, která bude přesahovat jednotlivá vládní období a administrativní hranice. Společných cílů bude dosaženo prostřednictvím meziodvětvových opatření posilující řízení a rozhodování, která jsou založena na právech dítěte, a podporující společnost přátelskou k dětem a rodinám. Vláda bude posuzovat dopady svých rozhodnutí na děti, zlepšit sestavování rozpočtu pro děti, posílí znalosti o blahu dětí a podpoří začleňování dětí a mladých lidí.

Mezi další důležité iniciativy patří národní projekt „Psykye“ (Psyche), který se snaží zlepšit povědomí o práci přijímacích středisek, o systému pomoci obětem obchodování s lidmi a o detenčních zařízeních prostřednictvím školení a informačních materiálů. Cílem projektu TERTTU realizovaným Finským institutem pro zdravotní a sociální péči (THL) v letech 2017-2019 bylo vypracovat protokol zdravotního vyšetření pro posouzení zdravotního stavu, pohody a potřeby zdravotní péče žadatelů o azyl (včetně dětí a mládeže). Informace byly shromážděny v roce 2018 a výzkumu se zúčastnilo 67 mladistvých (ve věku 13-17 let) a 96 dětí. V rámci projektu byly také shromážděny informace o násilí, sexuálním násilí a mrzačení ženských pohlavních orgánů, které děti a mládež utrpěly před příjezdem do Finska. Při rozhovorech s dětmi byl vyžadován jejich osobní souhlas a souhlas jejich opatrovníka, přičemž otázky zohledňovaly jejich věk a úroveň vývoje. U dětí mladších 13 let odpovídali na otázky týkající se sexuálního násilí jejich opatrovníci.

Institut THL ve spolupráci s vnitrostátními organizacemi a úřady zveřejnil v listopadu 2019 národní akční plán na prevenci pohlavního zneužívání a násilí na dětech. Nový akční plán pro prevenci násilí na dětech s názvem Děťství bez násilí obsahuje 93 opatření pro prevenci násilí na dětech a mládeži ve věku 0-17 let. Ve Finsku bude realizován v letech 2020-2025. Při přípravě akčního plánu byl kladen zvláštní důraz na závazky vyplývající z právních předpisů a mezinárodních úmluv (včetně Lanzarotské úmluvy). Plnění cílů bude sledovat řídicí výbor koordinovaný institutem THL. Plán zahrnuje prevenci fyzického a psychického násilí, sexuálního násilí a online šikany v různém prostředí, ve kterém dítě vyrůstá a pohybuje se. Akční plán je příručkou pro odborníky a studenty pracujících s dětmi a mládeží v sociálních a zdravotnických zařízeních, pro policii, výchovná a vzdělávací zařízení pro mládež, soudnictví a různé organizace. Opatření uvedená v plánu vycházejí z výsledků výzkumu a potřeb, které se při práci odborníků objevily. Příručka obsahuje mimo jiné kontrolní seznamy a praktická opatření k prevenci a snižování násilí. V rámci prevence násilí jsou zohledněny zejména děti nebo mládež ve zvláště zranitelné situaci. Patří mezi ně například děti se zdravotním postižením, etnické nebo jazykové menšiny, žadatelé o azyl, děti a mládež v náhradní péči mimo domov a také sexuální a genderové menšiny.

Děti zasažené uprchlickou krizí mají nárok na stejné služby a opatření jako děti s trvalým pobytem ve Finsku, a tyto služby a opatření jsou jim také poskytovány. Zahrnují mimo jiné právo na zdravotní péči a služby sociální péče o děti. Právní základy lze například dohledat v zákoně o přijímání osob žádajících o mezinárodní ochranu a o identifikaci a pomoci obětem obchodování s lidmi (746/2011), v zákoně o zdravotní péči (1326/2010) a v zákoně o péči o děti (417/2007). Tyto právní úpravy obsahují rovněž ustanovení o koordinaci a spolupráci různých orgánů. Kromě právních předpisů zahájil institut THL v červnu 2019 projekt Barnahus.

Modely mezioborové spolupráce a sdílení informací mezi orgány, které již byly vyvinuty v Národním ústavu pro zdravotní a sociální péči (model a formulář LASTA), budou zavedeny celostátně i regionálně na odděleních soudní psychologie/psychiatrie ve fakultních nemocnicích ve spolupráci s dalšími subjekty. Bude vytvořen bezplatný e-learningový program pro účely včasného rozpoznávání a podpory těchto cílových skupin, například již v rámci předškolní výchovy, vzdělávání a péče, škol, sociální a zdravotní péče. Počty absolventů školení a zeměpisné pokrytí budou systematicky sledovány.

Trestní stíhání pachatelů a zajištění řízení vstřícného k dětem v krizových a nouzových situacích

Co říká Lanzarotská úmluva?

Článek 30 – Zásady

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby vyšetřování a trestní řízení probíhala v nejlepším zájmu dítěte a s respektem k jeho právům.
 2. Každá strana se zavazuje přijmout ochranný přístup k oběťm, zajišťující, aby vyšetřování a trestní řízení nezhoršila trauma utrpěné dítětem a při trestně právním stíhání byla v případě potřeby poskytnuta pomoc.
 3. Každá strana se zavazuje zajistit, aby vyšetřování a trestní stíhání probíhala jako přednostní řízení bez jakéhokoliv neodůvodněného zdržení.
- (...)

Článek 31 – Obecná opatření ochrany

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k ochraně práv a zájmu obětí, včetně jejich zvláštních práv jako svědků, ve všech fázích vyšetřování a trestního stíhání, zejména:
 - a) informováním o jejich právech a službách, které mají k dispozici, vyjma případů, kdy si nepřejí dostávat takové informace, o odpovědích na jejich stížnosti, bodech obžaloby, o obecném průběhu vyšetřování nebo procesu a jejich roli v rámci procesu i o výsledcích řízení v jejich věci;

b) zajištěním toho, aby alespoň v případech, kdy by oběti a jejich rodiny mohly být v nebezpečí, byly tyto informovány, zdali stíhaná nebo odsouzená osoba byla částečně nebo úplně osvobozena;

c) poskytnutím jim v rámci pravidel vnitrostátního práva možnost být vyslyšen, předložit důkazní prostředky a zvolit formu vyjádření jejich vyjádření, potřeb a názorů, a to přímo nebo prostřednictvím prostředníka, a zvážit je;

d) poskytnutím jim odpovídající pomoci, aby jejich práva a zájmy byly náležitě zajištěny a zohledněny;

e) ochranou jejich soukromí, totožnosti a podoby a přijmutím opatření dle vnitrostátního práva, aby se předešlo veřejnému šíření informací, které by mohly vést k jejich identifikaci;

f) zajištěním bezpečnosti obětí, jejich rodin a jejich svědků před nebezpečím zastrašování, represí a opakované viktimizace oběti;

g) zajištěním, aby se oběti a pachatelé trestných činů nedostali do přímého kontaktu ve vyšetřovacích služebnách a soudních místnostech, vyjma případů, kdy odpovědné orgány rozhodly opačně v nejlepším zájmu dítěte, nebo pokud takový kontakt je potřebný z hlediska potřeb vyšetřování nebo procesu.

2. Každá strana se zavazuje zajistit obětem od prvního kontaktu s odpovědnými orgány přístup k informacím o odpovídajícím soudním a správním postupu.

3. Každá strana zajišťuje v případě oprávněné potřeby bezplatný přístup oběti k právní pomoci, v případě, že oběť může mít statut účastníka trestního řízení.

4. Každá strana se zavazuje zajistit možnost, aby soudní orgán mohl stanovit zvláštního zástupce pro oběť, v případě že podle vnitrostátního práva může tato mít statut účastníka trestního řízení a držitelé rodičovských práv nemohou dítě z důvodu střetu zájmů zastupovat.

5. Každá strana se zavazuje zajistit prostřednictvím legislativních nebo jiných opatření a za podmínek stanovených vnitrostátním právem možnost, aby skupiny, nadace, asociace, vládní a nevládní organizace poskytl pomoc a/ nebo podpořily oběti, vyjádří-li tyto s tím souhlas, v rámci trestního řízení týkajícího se trestných činů podle této úmluvy.

6. Každá strana se zavazuje zajistit, aby informace předávané oběti podle ustanovení tohoto článku byly předávány způsobem zohledňujícím věk, úroveň zralosti a jazyk, kterému tyto rozumí.

Článek 32 – Zahájení řízení

Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k zajištění toho, aby vyšetřování nebo stíhání trestných činů podle této úmluvy nebylo podmíněno oznámením nebo obviněním ze strany oběti, a aby se v trestním řízení mohlo pokračovat i tehdy, pokud oběť svou výpověď stáhla.

Článek 35 – Výslech dítěte

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby:

- a) výslechy dětí proběhly bez zbytečného prodlení poté, co byly skutečnosti oznámeny příslušným orgánům;
- b) v případě potřeby výslechy dětí proběhly v prostorách určených nebo upravených k tomuto účelu;
- c) byly výslechy dětí prováděny odborníky vyškolenými k tomuto účelu;
- d) v případě potřeby a pokud je to možné, vedly všechny výslechy dětí tytéž osoby;
- e) byl počet výslechů co nejnižší a výslechy byly prováděny pouze tehdy, pokud je to naprosto nezbytné pro účely trestního řízení;
- f) mohlo být dítě doprovázeno svým právním zástupcem nebo případně dospělou osobou podle svého výběru, vyjma případů, kdy v souvislosti s touto osobou bylo přijato odůvodněné rozhodnutí v opačném smyslu.

(...)

3. V případě nejistoty o věku oběti a lze se důvodně domnívat, že se jedná o dítě, použijí se opatření podle ustanovení odstavců 1 a 2, než bude její věk prověřen a potvrzen.

Článek 36 – Soudní řízení

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření, s ohledem na pravidla, kterými se řídí nezávislost soudců, aby vzdělávání

týkající se práv dítěte, sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí bylo dostupné pro všechny osoby činné v řízení, zejména soudce, státní zástupce a advokáty.

Problematiky, které byste měli znát

Oficiální údaje o počtu případů dětí, které se stanou oběťmi trestných činů sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání, zejména v krizových a nouzových situacích, bohužel nejsou úplné, na což Lanzarotský výbor několikrát upozorňoval³¹. Je proto obtížné udělat si představu o tom, do jaké míry jsou pachatelé trestně stíháni a zda se v takových případech uplatňují řízení vstřícná k dětem. Objevují se i další problematiky:

- ▶ Mnoho stran Lanzarotského výboru se odvolává na mezinárodní spolupráci v rámci smluv a úmluv Evropské unie a/nebo Rady Evropy. Není tedy možné zjistit, zda komunikují a vyměňují si informace také se třetími stranami, které se nacházejí mimo Evropskou unii nebo Radu Evropy a ze kterých mohly děti postižené krizovými nebo nouzovými situacemi přijít nebo přes které mohly tranzitovat³².
- ▶ Mnoha stranám není jasné, zda může soudní řízení pokračovat i v případě, kdy dětská oběť svou stížnost stáhne. Vzhledem k tomu, že nejčastější formou sexuálního násilí, kterou trpí děti postižené uprchlickou krizí, je sexuální vykořisťování a že se v důsledku toho dětské oběti mohou ocitnout pod vlivem pachatele, který na ně může vyvíjet nátlak nebo jim vyhrožovat, aby svou výpověď stáhly, je uplatnění článku 32 Lanzarotské úmluvy obzvláště důležité, protože umožňuje „*orgánům veřejné moci stíhat trestné činy zjištěné v souladu s úmluvou, aniž by oběť musela podat stížnost. Účelem tohoto ustanovení je usnadnit trestní stíhání, a zejména proto zajistit, aby oběti svou stížnost nestáhly z důvodu nátlaku nebo výhrůžek ze strany pachatelů trestných činů*“³³.

31. [Zvláštní zpráva](#) Lanzarotského výboru o ochraně dětí postižených uprchlickou krizí před sexuálním vykořisťováním a pohlavním zneužíváním, 2017.
32. Další informace o opatřeních týkající se stíhání pachatelů trestných činů, která zavedly strany Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 12 o stíhání pachatelů trestných činů](#).
33. Další informace o opatřeních k zajištění řízení vstřícného k dětem, která zavedly smluvní strany Lanzarotské úmluvy, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 31 o řízení vstřícném k dětem](#).

Jaká opatření lze zavést pro stíhání pachatelů a zajištění řízení vstřícného k dětem?

Strany jsou povinny přijmout veškerá legislativní nebo jiná nezbytná opatření k trestnímu stíhání pachatelů a zajistit řízení vstřícné k dětem. Mohou být proto zavedena následující opatření, a v případě potřeby i další opatření:

1. **Stíhat pachatele sexuálních trestných činů na dětech**, kteří se nacházejí na území daného státu, a usilovat o spolupráci s ostatními stranami v případě, kdy k trestnému činu došlo mimo území státu.
2. **Zavést příslušné mechanismy pro mezinárodní spolupráci.** Mezinárodní spolupráce je klíčová. Pokud byl například trestný čin spáchán před příchodem dítěte do země, měly by orgány usilovat o právní spolupráci se zemí, ve které k trestnému činu došlo. Pokud k trestnému činu došlo až po příjezdu do země, za stíhání pachatele jsou odpovědné orgány této země.
3. **Zajistit postupy vstřícné k dětem**, a to zejména:
 - ▶ Pokud se dítě stane účastníkem soudního řízení v krizových nebo nouzových situacích, je třeba přijmout zvláštní opatření, jako je využití tlumočnicků a poskytování informací v jazyce, kterému dítě rozumí, a to v každé fázi řízení;
 - ▶ Dítě by mělo být informováno o tom, co se s ním děje, zda a kam bude přemístěno a co může od řízení očekávat³⁴ a že má právo se ho účastnit;
 - ▶ Snažte se neprohloubit trauma, které dítě zažilo. Výpovědi dětí³⁵ během soudního řízení nebo přípravného řízení by měly proběhnout co nejdříve, jejich počet by měl být omezen a měly by se konat v zařízeních k tomu určených a přizpůsobených, která se nacházejí na jiném místě než v prostorách policie, nemocnice nebo soudu. Pořizování videozáznamů z těchto výpovědí by mělo být možné a přípustné jako důkaz v průběhu řízení³⁶.

34. Rada Evropy: Zpráva z konference u kulatého stolu, *Informace pro děti v migraci*, 29.-30. 11. 2017, s. 6.

35. Další informace o tom, jak provádět vstřícné pohovory s dětmi, naleznete v příručce *Vyslechnutí dětských obětí vykořisťování a obchodování s lidmi a ohrožených dětí: Praktické pokyny pro komunikaci a výslech citlivé k dětem s cílem získat od nich přesné a spolehlivé výpovědi* (Pozn.: tato příručka byla připravena v rámci projektu v Srbsku a během roku 2022 bude ještě revidována).

36. Další informace o řízeních vstřícných k dětem naleznete v doporučeních a zjištěních uvedených v první prováděcí zprávě Lanzarotského výboru, „Ochrana dětí proti pohlavnímu zneužívání v kruhu důvěry: Rámec“, 2015.

4. **Umožnit skupinám, nadacím, sdružením nebo vládním či nevládním organizacím, aby mohly poskytovat pomoc a/nebo podporu dětské oběti v průběhu trestního řízení.**
5. Zajistit, aby **trestní řízení mohlo být zahájeno i bez podání stížnost a pokračovalo** i v případě, že dětská oběť svou stížnost stáhne.
6. Zajistit dětským obětem, aby mohly být v průběhu celého trestního řízení zastoupeny zvláštním zástupcem jmenovaným soudním orgánem.
7. **Vyškolit odborníky.** Zajistit, aby všechny osoby účastnící se řízení, zejména soudci, státní zástupci a advokáti, měli možnost se nechat vyškolit v oblasti práv dětí a sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání. Zvláštní školení by měli absolvovat i další zúčastnění odborníci, například osoby provádějící forenzní vyšetření a výslechy.

Stíhání pachatelů³⁷

Albánie

Články 7 a 7a trestního zákoníku stanoví, že cizí státní příslušník, který spáchá trestný čin v Albánii nebo mimo Albánii v zemi, která má zvláštní zákony nebo mezinárodní dohody, kterými je Albánie jako smluvní strana vázána, je odpovědný podle albánského trestního práva. Kromě toho, pokud dojde k trestnímu řízení a oběť prohlásí, že se stala obětí sexuálního násilí před svým příjezdem do Albánie, záznam z tohoto řízení a následné kroky provedené po výslechu oběti budou v případě potřeby předány příslušnému státu.

Česká republika

V rámci OSN, Rady Evropy, EU nebo na základě zásady vzájemnosti byly přijaty různé dvoustranné a mnohostranné smlouvy o poskytování právní pomoci s cílem usnadnit vyšetřování a stíhání. Česká republika je také smluvní stranou úmluv o vydávání osob, ve kterých je stanovena povinnost vydat osoby, které jsou trestně stíhány příslušnými orgány druhé smluvní strany, nebo vydat osoby, které si tyto orgány vyžádají k výkonu trestu odnětí svobody. Ministerstvo vnitra rovněž vyjednalo další dvoustranné mezinárodní smlouvy o policejní spolupráci za účelem posílení mezinárodní spolupráce v oblasti prevence, identifikace, vyšetřování, stíhání a potrestání konkrétních trestných činů.

37. Další informace o opatřeních ke stíhání pachatelů trestných činů, která zavedly strany Lanzarotské úmluvy, včetně příkladů slibných postupů, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 12 o stíhání pachatelů trestných činů](#).

Ukrajina

Trestní zákoník Ukrajiny stanoví povinnost stíhat pachatele za účelem vyšetřování a stíhání v případech, kdy k trestnému činu došlo před příjezdem na území země. Článek 8 stanoví, že „cizí státní příslušníci nebo osoby bez státní příslušnosti, které nemají trvalý pobyt na Ukrajině a které se dopustily trestných činů mimo území Ukrajiny, jsou na Ukrajině trestně odpovědní podle tohoto zákoníku v případech stanovených mezinárodními smlouvami nebo pokud se dopustili závažných nebo obzvláště závažných trestných činů proti právům a svobodám ukrajinských občanů nebo zájmům Ukrajiny.“

Trestní řád umožňuje poskytovat vzájemnou právní pomoc na základě vzájemnosti nebo na žádost jiné strany i v případech, kdy se na dožadující stát nevztahuje žádná dvoustranná nebo mnohostranná dohoda.

Řízení vstřícná k dětem³⁸

Německo

Ochranná opatření, která mají zabránit tomu, aby se trauma prožité dětskou obětí ještě více neprohloubilo, se vztahují i na děti postižené uprchlickou krizí. Patří k nim co nejrychlejší zahájení vyšetřování a soudního řízení, zamezení konfrontace dítěte s obviněným a konání jednání u zvláštních soudů pro mládež, aby byly lépe chráněny zájmy dětí a mládeže. Před konáním soudního jednání existuje možnost použít zvukový a obrazový záznam, aby se předešlo opakovaným výslechům, když je dítě jako oběť nebo svědek vyslýcháno policií nebo vyšetřujícím soudcem. Pokud se dětská oběť účastní hlavního líčení, otázky klade pouze soudce.

Spolkové země nabízejí trestním soudcům širokou škálu školení o vyslýchání dětí jako obětí trestných činů. Německá justiční akademie rovněž pravidelně nabízí školení na toto téma; například v roce 2022 „Forenzní vyslýchání dětí – možnosti a limity video výslechů“ nebo „Řízení o ochraně dětí se zaměřením na sexuální trestné činy“. Tato školení se vždy setkávají s velkým zájmem soudců a je po nich velká poptávka. Školení pravidelně zahrnují problematiku „jednání s velmi zranitelnými oběťmi“, jako jsou oběti s uprchlickou zkušeností. V současné době se tato školení rozšiřují. Výslechy

38. Další informace o opatřeních k zajištění řízení vstřícného k dětem, která zavedly strany Lanzarotské úmluvy, naleznete ve [Zprávě o plnění doporučení č. 31 o řízení vstřícném k dětem](#).

mladých osob mladších 18 let vedené vyšetřujícími soudci také provádí pouze tento soudce. Všichni ostatní účastníci, kteří mají právo klást otázky, musí své otázky klást prostřednictvím soudce a povolení k přímému dotazování svědka obdrží pouze tehdy, pokud tím svědkovi nepřivede psychickou újmu. Policisté, kteří vyslychají dětské oběti, jsou rovněž vyškoleni k citlivému vedení výslechů s dětskými oběťmi.

Výslechy prováděné ještě před jednáním u soudu se většinou konají v prostorách, které dětem nabízejí přátelské prostředí. Mnoho soudů má například místnosti pro pořizování videozáznamů s dětskými oběťmi. Některé soudy využívají vyšetřovací místnosti na policejních stanicích uzpůsobené dětem. Jiné soudy zase využívají prostory dětských domů, které jsou již zřízeny v několika spolkových zemích. Tyto dětské domy mají místnosti vstřícné k dětem, které byly vymyšleny a upraveny podle jejich potřeb.

Centra podpory obětem a psychosociální poradci poskytují obětem poradenství a podporu během soudního řízení. Podle § 406 odst. 2 německého trestního práva procesního může být na žádost oběti u výslechu obecně přítomna osoba, které dítě jako oběť nebo svědek důvěřuje (může to být i pracovník organizace na pomoc obětem). Existuje několik organizací, které se věnují práci s migranty a uprchlíky, a rovněž organizací, které se zaměřují na oběti obchodování s lidmi. Kromě toho mají děti do 18 let, které se staly oběťmi sexuálních trestných činů nebo některých násilných trestných činů (např. obchodování s lidmi), právo požádat o pomoc psychosociálního poradce, kterého bezplatně jmenuje soud. Tito poradci jsou vysoce kvalifikovaní odborníci vyškolení pro práci s oběťmi, včetně dětských obětí s individuálními a specifickými potřebami.

Trestní řízení může být zahájeno i bez podání stížnosti. V případech pohlavního zneužívání nemá pozdější stažení stížnosti dítěte žádný vliv na probíhající řízení. Německé procesní trestní právo přísně dodržuje zásadu zákonnosti; každý trestný čin musí být stíhán. Existují výjimky týkající se méně závažných trestných činů, jako je vniknutí na cizí pozemek nebo urážka, které jsou stíhány pouze na žádost oběti, tato výjimka se však na pohlavní zneužívání dětí nevztahuje.

Zákon o rodinných záležitostech umožňuje, aby dítě zastupoval zástupce jmenovaný soudním orgánem (například právník nebo sociální pracovník). Pokud dojde ke střetu zájmů se zákonným zástupcem dítěte, bude místo něj jmenován opatrovník.

Příloha č. 1.

Standardy, nástroje a monitorování Rady Evropy v oblasti práv migrujících dětí³⁹

Zvláštní webové stránky:

[Děti a migrace \(coe.int\)](#)

Doporučení Výboru ministrů:

[CM/Rec\(2007\)09](#) o životních plánech pro nezletilé migranty bez doprovodu

[CM/Rec\(2019\)11](#) o účinné opatrovnické péči o děti bez doprovodu a odloučené děti v souvislosti s migrací

[CM/Rec\(2022\)17](#) o ochraně práv migrantek, uprchlic a žadatelek o azyl

Nástroje a publikace:

[Posuzování věku migrujících dětí – příručka pro tvůrce politik \(2019\)](#)

[Vaše práva v řízení o posouzení věku – Informace pro migrující děti \(2019\)](#)

[Jsme děti, vyslechněte nás! Děti se vyjadřují k posuzování věku \(2019\)](#) Zpráva o konzultacích s dětmi bez doprovodu na téma posuzování věku

[Podpora přístupů vstřícných k dětem v oblasti migrace – standardy, pokyny a současná praxe \(2019\)](#)

[Jak předávat informace dětem v migraci: Příručka pro odborníky v první linii \(2018\)](#)

39. Naposledy aktualizováno 30/03/22.

Informace pro děti v migraci: Co si myslí děti? (2018)

Příručka pro zákonodárce: Návštěvy míst, kde jsou děti zbaveny svobody v důsledku imigračního řízení (2017)

Studie o praxi při zadržování přistěhovalců a využívání alternativ při zadržování přistěhovalců z řad dětí (2017)

Posouzení věku: Politiky, postupy a praxe členských států Rady Evropy respektující práva migrujících dětí (2017)

Živá knihovna – Uzavření kapitoly o zadržování dětí (2015)

Životní plány pro nezletilé migranty bez doprovodu: Příručka pro odborníky v první linii (2010)

Monitorování standardů:

Prohlášení o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužíváním v důsledku vojenské agrese Ruské federace proti Ukrajině, Lanzarotský výbor

Zvláštní zpráva o ochraně dětí postižených uprchlickou krizí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání, Lanzarotský výbor

Zvláštní zpráva o návštěvě delegace Lanzarotského výboru v tranzitních zónách na srbsko-maďarské hranici (5.-7. 7. 2017)

Posouzení opatření přijatých maďarskými orgány v návaznosti na zasláná doporučení

Vyhodnocení Lanzarotského výboru týkající se opatření přijatých stranami v návaznosti na 5 doporučení, která naléhavě vyzývají strany k provádění úmluvy.

Vyhodnocení Lanzarotského výboru týkající se opatření přijatých stranami v návaznosti na 10 doporučení k provádění úmluvy stranami.

- Zpráva o plnění doporučení č. 7 o mechanismech pro sběr dat
- Zpráva o plnění doporučení č. 11 o ochraně dětských obětí
- Zpráva o plnění doporučení č. 12 o stíhání pachatelů trestných činů
- Zpráva o plnění doporučení č. 13 o koordinaci a spolupráci různých subjektů
- Zpráva o plnění doporučení č. 15 o poskytování informací a poradenství dětem

- Zpráva o plnění doporučení č. 17 o výměně informací o zvyšování povědomí
- Zpráva o plnění doporučení č. 31 o řízení vstřícném k dětem
- Zpráva o plnění doporučení č. 32 o linkách důvěry pro dětské oběti
- Zpráva o plnění doporučení č. 35 o přeshraničně pohřešovaných dětech
- Zpráva o plnění doporučení č. 37 o koordinovaném přístupu odpovědných složek

www.coe.int

Rada Evropy je čelnou organizací pro lidská práva na evropském kontinentě. Sdružuje 46 států, včetně všech členských států Evropské unie. Všechny členské státy Rady Evropy se přihlásily k Evropské úmluvě pro lidská práva, dohodě uzavřené s cílem ochrany lidských práv, demokracie a právního státu. Nad dodržováním Úmluvy v jednotlivých členských státech bdí Evropský soud pro lidská práva.

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE